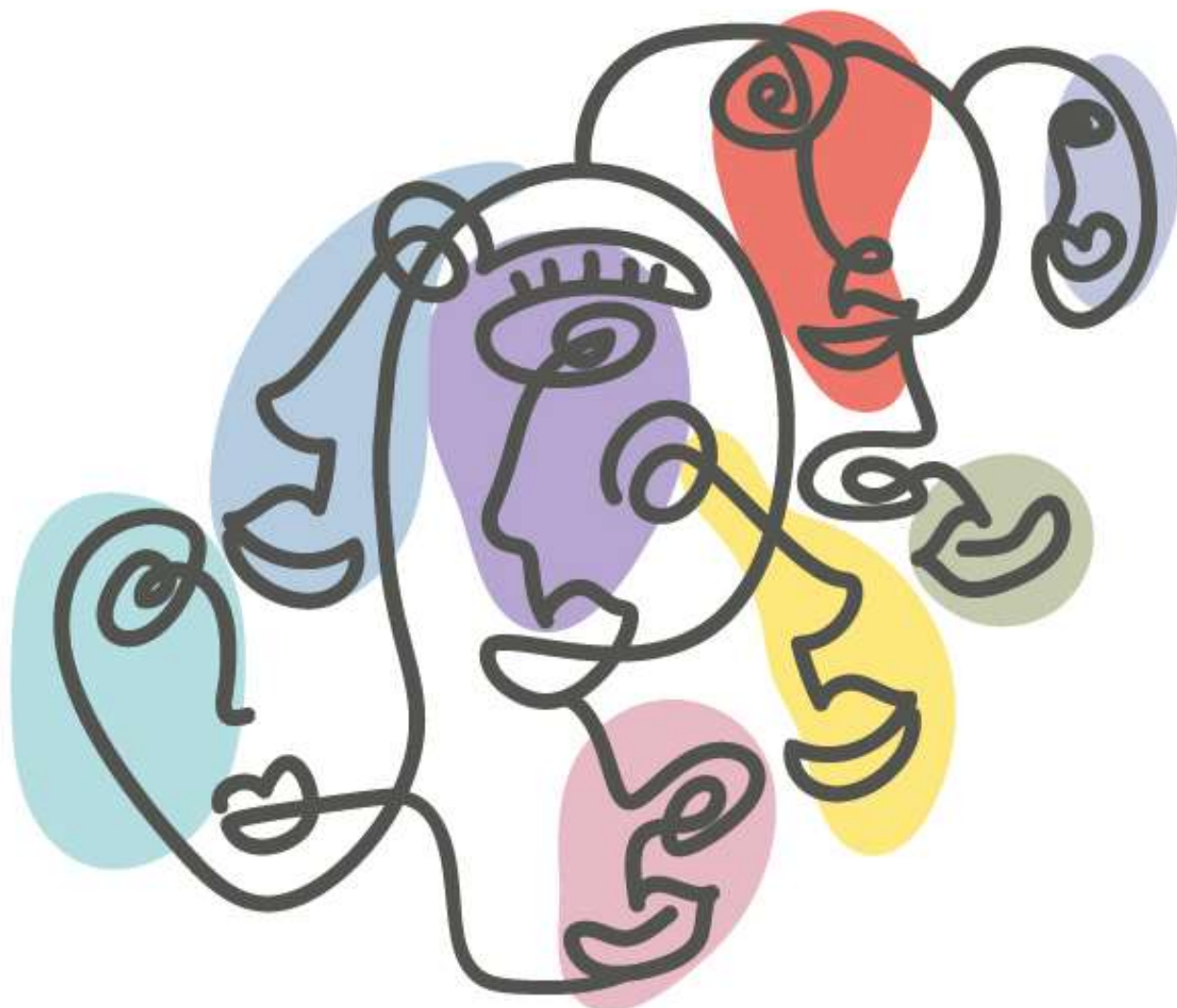

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 1
Έννοιες ένταξης των μεταναστριών**

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Ορισμός των βασικών όρων: πολιτισμός, ποικιλομορφία, ταυτότητα, υποκειμενικές λογικές του ανήκειν, προσέγγιση του φύλου](#)

[Μοντέλα έμφασης στην πολιτισμική ποικιλομορφία. Το διαπολιτισμικό μοντέλο ως άξονας κοινωνικής συνοχής](#)

[Κοινωνική ένταξη από την οπτική γωνία του φύλου](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

[Πηγές](#)

[Γλωσσари](#)

Εισαγωγή

Το σύνολο της μεταναστευτικής διαδικασίας θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα βασικών εννοιών και να εντάσσεται κατάλληλα στο πλαίσιο. Ομοίως, η κοινωνική ένταξη των μεταναστριών συνεπάγεται την αποσαφήνιση των αντιλήψεων για τον πολιτισμό, την ταυτότητα, τη διαφορετικότητα, το φύλο, μεταξύ άλλων. Απαιτεί επίσης την κατανόηση των πολιτικών και των μοντέλων κοινωνικής συνοχής, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, στην προκειμένη περίπτωση, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την οπτική γωνία του φύλου. Υπό την έννοια αυτή, στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστούν οι έννοιες του πολιτισμού, της ποικιλομορφίας, της ταυτότητας, των υποκειμενικών λογικών του ανήκειν και της προσέγγισης του φύλου. Στη συνέχεια, αναλύονται τα μοντέλα αλληλεπίδρασης με την πολυμορφία με έμφαση στο διαπολιτισμικό μοντέλο. Στο τρίτο κεφάλαιο προτείνεται η προσέγγιση της κοινωνικής ένταξης από τη σκοπιά του φύλου. Και, τέλος, στα κεφάλαια 4 και 5 αναλύεται η κατάσταση ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών, δημιουργώντας έναν συγκριτικό πίνακα.

Ορισμός των βασικών όρων: πολιτισμός, ποικιλομορφία, ταυτότητα, υποκειμενικές λογικές του ανήκειν, προσέγγιση του φύλου

Η **πολιτισμική ποικιλομορφία** αποτελεί εγγενές χαρακτηριστικό των παγκόσμιων κοινωνιών. Προϋποθέτει τη συνύπαρξη κοινωνικών ομάδων που χαρακτηρίζονται από πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (π.χ. γλωσσικές, θρησκευτικές, εθνοτικές), οι οποίες συμμετέχουν στον (αυτο- και ετερο-) προσδιορισμό τους ως ομάδα. Προϋποθέτει επίσης την αίσθηση του ανήκειν και την αναγνώριση του «άλλου» ως ενός από «εμάς». Κατά την ανάλυση των διαδικασιών ένταξης των μεταναστών είναι απαραίτητο να αναγνωρίζονται και να νομιμοποιούνται οι διαφορετικές κουλτούρες και να αναλύεται κριτικά η ύπαρξη πιθανών εντάσεων στις συναντήσεις και τις αλληλεπιδράσεις τους. Η διαχείριση και επίλυση αυτών των εντάσεων πρέπει να γίνεται κατά τρόπο εποικοδομητικό και με έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η έννοια της ένταξης είναι σύνθετη και πολύσημη. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ένταξη και η ενσωμάτωση δεν είναι συνώνυμα. Η **ένταξη** θεωρείται από την πλευρά του υποδεχόμενου/υποδεχόμενου μέρους (όχι από την πλευρά του εισερχόμενου μέρους). Εάν η κοινωνία υποδοχής είναι μονοπολιτισμική, θα θελήσει να εξομαλύνει/διορθώσει τα «άκρα» και τις πολιτισμικές διαφοροποιήσεις. Εάν η κοινωνία υποδοχής είναι πλουραλιστική, είναι δυνητικά πιο περιεκτική, καθιστώντας τον εαυτό της διαθέσιμο να μετασχηματιστεί και να καλωσορίσει στον εαυτό της όλες τις διαφορετικότητες χωρίς ανησυχίες για πολιτισμική ομοιομορφία (Vieira και Araújo, 2018). Στα μεταναστευτικά φαινόμενα, οι διαδικασίες ένταξης των μεταναστών αναφέρονται ως έκφραση του κανονιστικού βάρους που ασκούν τα κράτη και άλλοι θεσμοί στις χώρες υποδοχής. Προϋποθέτει ένα σύνολο αξιών που χαρακτηρίζει την κοινωνία υποδοχής στην οποία πρέπει να προσαρμοστούν οι μετανάστες. Η **ένταξη** υπερβαίνει την ενσωμάτωση, προβλέπει μια προσέγγιση που ανταποκρίνεται στην ποικιλομορφία των αναγκών του προς ένταξη ατόμου, ευνοώντας πολιτιστικές πρακτικές και κοινοτικές δραστηριότητες που προωθούν τη συμμετοχή, μειώνουν την περιθωριοποίηση και παρέχουν κοινωνικό μετασχηματισμό. Στον εκπαιδευτικό τομέα υπάρχει έντονος προβληματισμός σχετικά με τη διαφορά μεταξύ αυτών των εννοιών. Στη Δήλωση της Σαλαμάνκα (UNESCO, 1994), επαναλαμβάνεται ότι κάθε μαθητής έχει συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στη μάθηση και στην πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση. Η εκπαίδευση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των χαρακτηριστικών και των αναγκών των παιδιών. Όσον αφορά την πολιτισμική ποικιλομορφία, όπως αναφέρεται από τους Cárdenas-Rodríguez και Terrón-Caro (2021) «η διαπολιτισμική εκπαίδευση επιδιώκει την ανταλλαγή, την αλληλεπίδραση και ένα κοινό σχέδιο στο οποίο όλοι μπορούν να συνεισφέρουν» (σσ. 9).

Σε αυτή τη διαδικασία είναι σημαντικό να προβληματιστούμε σχετικά με την **αίσθηση του ανήκειν**. Πρόκειται για μια υποκειμενική εμπειρία αναγνώρισης του εαυτού μας ως μέρους μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας. Χτίζεται πάνω στην αντίληψη της διαφορετικότητας και εξαρτάται από το πώς αναγνωρίζεται κανείς από την ομάδα ως συστατικό στοιχείο. Περιλαμβάνει μια δυναμική μεταξύ της αίσθησης του ανήκειν στον πολιτισμό και την κοινότητα καταγωγής και της αίσθησης του ανήκειν στον πολιτισμό της χώρας υποδοχής. Η **ταυτότητα** δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σταθερή και αμετάβλητη, καθώς περιλαμβάνει τη διαπερατότητα σε ένα σύνολο παραγόντων που είναι ατομικοί, συγκυριακοί και καταστασιακοί. Η ανάλυση αυτής της έννοιας από την οπτική γωνία του φύλου είναι απαραίτητη για την κατανόηση των διαφορών στην πρόσβαση σε πόρους, υπηρεσίες και δικαιώματα και των συνεπειών αυτών των διαφορών στις διαδικασίες προσαρμογής ή αποκλεισμού» (Neves, Nogueira, Tora, & Silva, 2016).

Εν ολίγοις, τα ζητήματα φύλου και η μάθηση προκύπτουν από διαδικασίες κοινωνικοποίησης που λαμβάνουν χώρα σε πολιτισμικά τοποθετημένα πλαίσια και, για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ολιστικά, με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και με κατανόηση της δυναμικής που προκύπτει από τις διαδικασίες πολλαπλών ποινών και διακρίσεων, που υφίστανται κυρίως οι μετανάστριες.

Διαδικτυακές πηγές

Ένταξη για όλους: Η Επιτροπή παρουσιάζει σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2178)

Αυτή η είδηση, που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2021, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρουσιάζει το Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027. Το σχέδιο δράσης προωθεί την ένταξη για όλους, αναγνωρίζοντας τη σημαντική συμβολή των μεταναστών στην ΕΕ.

Οι Βρυξέλλες θέλουν να ενσωματώσουν καλύτερα τους μετανάστες, αλλά παραμένουν ερωτήματα σχετικά με το πώς θα το κάνουν

(<https://www.euronews.com/2020/11/24/brussels-wants-to-better-integrate-migrants-but-questions-remain-over-how-they-will-do-it>)

Αυτή η είδηση περιλαμβάνει ένα βίντεο που απεικονίζει τη σημασία της προώθησης της ένταξης των μεταναστών στην Ευρώπη. Τονίζεται η σημασία της βελτίωσης της αναγνώρισης των ακαδημαϊκών πτυχίων, της αύξησης της πρόσβασης στην εκπαίδευση, τις υπηρεσίες υγείας και τη στέγαση.

Μοντέλα έμφασης στην πολιτισμική ποικιλομορφία. Το διαπολιτισμικό μοντέλο ως άξονας κοινωνικής συνοχής

Η σχέση με τη διαφορετικότητα αποτελεί μια από τις μεγάλες προκλήσεις των σύγχρονων κοινωνιών. Και, με την πάροδο του χρόνου, έχουν αναδειχθεί διαφορετικά μοντέλα σχέσης με τη διαφορετικότητα. Αυτά αντιπροσωπεύουν θεωρητικές, πολιτικές και κοινωνικές αντιλήψεις που αποτελούν παραπόμενους μιας ευρύτερης έννοιας αξιακού και αξιωματικού χαρακτήρα που ερμηνεύει το ζήτημα της διαφορετικότητας και τον τρόπο αντιμετώπισης των προκλήσεών της.

Τα πιο παραδοσιακά μοντέλα είναι το αφομοιωτικό, το πολυπολιτισμικό και το διαπολιτισμικό μοντέλο και, πιο πρόσφατα, η αντιρατσιστική δράση που βασίζεται στην κριτική θεωρία.

Η **αφομοιωτική** προοπτική υποθέτει ότι η αποδοχή όσων είναι διαφορετικοί γίνεται κατ' αναλογία με την ικανότητά τους να προσαρμόζονται στον κυρίαρχο πολιτισμό. Οι διαδικασίες ενσωμάτωσης εξαρτώνται από την κατασκευή ενός ρεπερτορίου αξιών, συμπεριφορών και κοινωνικών πρακτικών που προσεγγίζουν και αναπαράγουν τις πολιτισμικές πρακτικές της κοινωνίας υποδοχής. Οι διαδικασίες αυτές προκύπτουν από δημόσια μέτρα και κοινωνικές πρακτικές που συμβάλλουν στην περισσότερο ή λιγότερο διακριτική εξάλειψη των σημάτων του πολιτισμού προέλευσης, αντικαθιστώντας τα με τα χαρακτηριστικά του κυρίαρχου πολιτισμού. Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε την αποθάρρυνση της χρήσης της μητρικής γλώσσας, τον περιορισμό των θρησκευτικών πρακτικών και τη ρύθμιση της πολιτισμικά καθορισμένης ένδυσης.

Τα **πολυπολιτισμικά** μοντέλα αντιπροσωπεύουν την εκτίμηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας και το δικαίωμα διατήρησης και σεβασμού των διαφορών. Βασίζονται κυρίως στον πολιτισμικό σχετικισμό και στην αναγνώριση του πολιτισμού προέλευσης ως νόμιμου. Ωστόσο, η κοινωνικοεκπαιδευτική δράση που απορρέει από αυτά περιορίζεται σε αυτή την αναγνώριση, χωρίς να προωθεί διαδικασίες αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας μάθησης μεταξύ διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων. Αυτές είναι παρούσες όταν οι δράσεις που σηματοδοτούν την παρουσία, στον ίδιο κοινωνικό χώρο, διαφορετικών πολιτισμών περιορίζονται στην επισήμανση αυτών των διαφορών σε ακριβείς στιγμές, όπως για παράδειγμα εκθέσεις χειροτεχνίας, γαστρονομικές εκθέσεις ή άλλες πολύ ιδιαίτερες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Οι **διαπολιτισμικές** προοπτικές χαρακτηρίζονται από την προθετικότητα των αλληλεπιδράσεων, της μάθησης και της αμοιβαίας ανταλλαγής μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Προβλέπουν μια αποτελεσματική συνύπαρξη μεταξύ ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς και τη δυνατότητα αποτελεσματικής ανταλλαγής γνώσεων και τρόπων ύπαρξης.

Ορισμένες κριτικές φωνές έχουν επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι ο διαπολιτισμικός λόγος δίνει έμφαση στις διαφορές μεταξύ των μεταναστών και των «αυτόχθονων» ή «υπηκόων», θεωρεί τη χώρα υποδοχής ως πιο ανεπτυγμένη και αγνοεί την ποικιλομορφία μεταξύ των υπηκόων. Σύμφωνα με αυτή την ανάλυση, συχνά ξεκινάμε από μια θεώρηση του άλλου που τον ελαχιστοποιεί και η οποία είναι δομική, δημιουργώντας θεσμικό ρατσισμό και προκαταλήψεις, οι οποίες μπορούν με τη σειρά τους να οδηγήσουν σε μια υποδεέστερη ένταξη. Για αυτούς τους θεωρητικούς είναι σημαντικό να αναλύσουμε κριτικά την ιστορικότητα αυτών των διαδικασιών, προτείνοντας μια συζήτηση για τον (αντι)ρατσισμό και για τις αναγκαίες διαδικασίες αποαποικιακού αναστοχασμού και αμφισβήτησης.

Διαδικτυακές πηγές

Έννοια της διαπολιτισμικής ενσωμάτωσης

(https://www.muenchen.info/soz/pub/pdf/399_integrationconcept.pdf)

Αυτό το φυλλάδιο που επιμελήθηκε το Τμήμα Κοινωνικών Υπηρεσιών του Μονάχου παρουσιάζει την έννοια της

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Διαπολιτισμικής Ενσωμάτωσης, καθώς και τις θεμελιώδεις αρχές για την αποτελεσματική διαπολιτισμική ενσωμάτωση.

Εκπαίδευση και κατάρτιση με ευαισθησία ως προς το φύλο για την ενσωμάτωση υπηκόων τρίτων χωρών - μελέτη
(<https://eige.europa.eu/publications/gender-sensitive-education-and-training-integration-third-country-nationals-study>)

Το έγγραφο αυτό εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η ισότητα των φύλων και η ενδυνάμωση των γυναικών λαμβάνονται υπόψη στις πολιτικές και τις δράσεις που υποστηρίζουν την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Κοινωνική ένταξη από την οπτική γωνία του φύλου

Σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, όπου οι κοινωνίες μεταβάλλονται συνεχώς, μόλις πρόσφατα δόθηκε προσοχή στη μετανάστευση των γυναικών και, κατά συνέπεια, στην κοινωνική τους ένταξη. Ωστόσο, όλη αυτή η διαδικασία είναι πολύ δύσκολη και πολύπλοκη. Συχνά ο ρόλος των γυναικών δεν αναγνωρίζεται, παρόλο που αναλαμβάνουν ενεργό και συμμετοχικό ρόλο για την οικονομία των χωρών προέλευσης και των χωρών υποδοχής. Όπως αναφέρει η Miranda (2009), η θέση τους δεν αναγνωρίζεται «λόγω του γεγονότος ότι οι γυναίκες συχνά πρέπει να εκτελούν επισφαλείς εργασίες, οι οποίες δεν απαιτούν προσόντα, αόρατες εργασίες, επειδή, καθώς λαμβάνουν χώρα στην ιδιωτική σφαίρα, έχουν μικρή αξία και χαμηλή κοινωνική θέση» (σ. 27).

Η ισότητα των φύλων αναγνωρίζεται ως ανθρώπινο δικαίωμα και αυτοσκοπός, καθώς και ως μέσο για την επίτευξη όλων των ΣΒΑ 5 (επίτευξη της ισότητας των φύλων) και των στόχων τους, ενώ ενυπάρχει και στους υπόλοιπους ΣΒΑ. Για να καταστεί αυτό εφικτό, η συγγραφέας González τονίζει την ανάγκη «να ενσωματωθεί το φύλο στις πολιτικές και τα προγράμματα και να διατεθούν πόροι που να ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες που έχουν τεθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι επομένως κεντρικό στοιχείο για να διασφαλιστεί ότι η συνεργασία με τις χώρες εταίρους και άλλους φορείς είναι αποτελεσματική και συμβάλλει στην προώθηση των ΣΒΑ» (González, 2021, σ. 8).

Οι επαγγελματίες πρέπει να αναλύσουν τα δικά τους στερεότυπα και να προβληματιστούν για τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτισμικές τους αναφορές συμμετέχουν στην ερμηνεία των αναγκών των γυναικών με τις οποίες εργάζονται, των δυσκολιών τους, ακόμη και των ικανοτήτων τους. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την ετερογένεια της κοινωνικής κατηγορίας «γυναίκα» και να συνειδητοποιήσουμε ότι οι άξονες εξουσίας-υποταγής που βιώνουν διαφορετικές γυναίκες, τις τοποθετούν σε διαφορετικές (μη) ευνοϊκές καταστάσεις. Όπως αναφέρει η Brown (1992) «όλες οι γυναίκες δεν έχουν το ίδιο φύλο» (σ. 300), και αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην ανάλυση της κατάστασης των μεταναστριών.

Με την ίδια έννοια, είναι σημαντικό να τονιστεί μια διατομεακή και περιεκτική προσέγγιση, όπου η επικάλυψη των διακρίσεων με βάση την ηλικία, την εθνικότητα, τη φυλή, την τάξη, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή τη λειτουργική ποικιλομορφία, μεταξύ άλλων, αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της εργασίας και για την οικοδόμηση ενός φεμινιστικού και κριτικού οράματος που θα συμβάλει σε έναν πραγματικό μετασχηματισμό. Η κοινωνικοεκπαιδευτική παρέμβαση ως προς τις μετανάστριες πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ιδιαιτερότητα των γυναικών και τις προκλήσεις, εξετάζοντας ζητήματα που σχετίζονται με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις και τις συνακόλουθες προκλήσεις της συμφιλώσης μεταξύ εργασίας και οικογενειακής ζωής, την εργασιακή επισφάλεια, καθώς και την έμφυλη βία στην οποία υπόκεινται, μεταξύ άλλων.

Προκειμένου να προωθηθεί μια κοινωνικοεκπαιδευτική παρέμβαση ως προς τις μετανάστριες, η οποία να είναι ευαίσθητη ως προς το φύλο, είναι απαραίτητο να προβληματιστούμε σχετικά με τις πολιτισμικά καθορισμένες έννοιες που διέπουν την ερμηνεία των ρόλων των φύλων.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι για να γίνει πραγματικότητα η κοινωνική ένταξη των γυναικών, απαιτούνται εθνικές και διεθνείς πολιτικές, οι οποίες μεταφράζονται σε δράσεις που συμβάλλουν αποτελεσματικά στον κοινωνικό μετασχηματισμό από την άποψη του φύλου, συμβάλλοντας έτσι στη βιώσιμη ανάπτυξη και σε μια πιο δίκαιη, πιο συνεκτική, πιο δημοκρατική και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνία.

Διαδικτυακές πηγές

Διατομεακός φεμινισμός: τι σημαίνει και γιατί έχει σημασία αυτή τη στιγμή

(<https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/6/explainer-intersectional-feminism-what-it-means-and-why-it-matters>)

Αυτό το άρθρο, που δημοσιεύθηκε στο UNWOMEN, δείχνει τη σημασία μιας διατομεακής ανάλυσης του φύλου χρησιμοποιώντας τις σκέψεις διαφόρων ακαδημαϊκών γυναικών, ακτιβιστριών και μειονοτήτων σχετικά με τις διάφορες επιπτώσεις του COVID 19

Επεξηγηματικά στοιχεία: Πώς η μετανάστευση αποτελεί ζήτημα ισότητας των φύλων

(<https://www.unwomen.org/en/digital-library/multimedia/2020/12/explainer-migration-is-gender-equality-issue>)

Αυτός ο ιστότοπος δείχνει πώς οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν διάχυτες, διασταυρούμενες μορφές διακρίσεων που επηρεάζουν την ευημερία και την ασφάλειά τους σε όλα τα στάδια του ταξιδιού τους.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Levrau, F., Loobuyck, P. (2018). Εισαγωγή: χαρτογράφηση της συζήτησης περί πολυπολιτισμικότητας-διαπολιτισμικότητας. CMS 6, 13 (2018). <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0080-8>

(<https://comparativemigrationstudies.springeropen.com/articles/10.1186/s40878-018-0080-8>)

Σε αυτό το άρθρο, οι συγγραφείς προβληματίζονται σχετικά με τη συζήτηση «πολυπολιτισμικότητα-διαπολιτισμικότητα» και περιγράφουν ορισμένα από τα επιχειρήματα που παρουσιάζονται προς υπεράσπιση της κάθε προοπτικής.

Bleszynska, K. M. (2008) Constructing intercultural education, Intercultural Education, 19:6, 537-545, DOI: 10.1080/14675980802568335

(<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14675980802568335>)

Το έγγραφο αυτό εξετάζει το μεταθεωρητικό καθεστώς, τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες, τα ενδιαφέροντα, τις προϋποθέσεις και τις κατευθύνσεις ανάπτυξης θεωριών στη σύγχρονη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Bastia, T. (2014). Διατομεακότητα, μετανάστευση και ανάπτυξη. Progress in Development Studies 14, 3, 237-248.

(<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1464993414521330>)

Το παρόν έγγραφο συζητά τη σημασία της διατομεακότητας στο πλαίσιο της αναπτυξιακής θεωρίας και πρακτικής, ιδίως εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο η διατομεακότητα έχει χρησιμοποιηθεί στον τομέα των μεταναστευτικών σπουδών.

Cárdenas-Rodríguez, R., & Terrón-Caro, T. (2022). Περιεκτική διαπολιτισμική εκπαίδευση σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Oxford Research Encyclopedia of Education. Ελήφθη στις 18 Ιαν. 2022,

από <https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-803>.

Το άρθρο αυτό αναλύει τα συστήματα διαχείρισης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας που καθοδηγούν τις παρεμβάσεις σε εκπαιδευτικά πλαίσια.

Πηγές

Brown, E. B. (1992), What has happened here: The Politics of Difference in Women's History and Feminist Politics, *Feminist Studies*, 18, 295-312.

Cárdenas-Rodríguez, R., & Terrón-Caro, T. (2022). Περιεκτική διαπολιτισμική εκπαίδευση σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες. *Oxford Research Encyclopedia of Education*. Ελήφθη στις 18 Ιαν. 2022, από <https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-803>.

González, J. (2021). Alcançar a igualdade de género no mundo: o papel das políticas de cooperação. *Revista da*

Plataforma Portuguesa das ONGD - Igualdade de Género e Desenvolvimento, 23, 6-11.

Miranda, J. (2009). *Mulheres imigrantes em Portugal: memórias, dificuldades de integração e projetos de vida*. Alto-Comissariado para a Imigração e Diálogo Intercultural.

UNESCO (1994). *Declaração de Salamanca. Sobre princípios, políticas e práticas na área das necessidades educativas especiais*. UNESCO.

Vieira, R. & Araújo, N. (2018). POLÍTICAS MUNICIPAIS PARA A INCLUSÃO SOCIAL. DA MEDIAÇÃO INTERCULTURAL À MEDIAÇÃO COMUNITÁRIA: Mesa Redonda / Focus Group com as Câmaras da Batalha, Leiria, Marinha Grande e Pombal. Στο R. Vieira, J. Marques, P. Silva, A. Vieira, & C. Margarido (Orgs.) *DA MEDIAÇÃO INTERCULTURAL À MEDIAÇÃO COMUNITÁRIA - Estar dentro e estar fora para mediar e intervir* (σσ. 127-173). Edições Afrontamento.

Neves, A. S. A. das, Nogueira, M. C. O., Topa, J. B., & Silva, E. G. (2016). Mulheres imigrantes em Portugal: uma análise de gênero. *Estudos de Psicologia*, 33(4), 723-733.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Η διαδικασία ένταξης περιλαμβάνει την κοινωνία υποδοχής, η οποία θα πρέπει να δημιουργήσει τις ευκαιρίες για την πλήρη οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών. Περιλαμβάνει επίσης την προσαρμογή των μεταναστών, οι οποίοι όλοι έχουν δικαιώματα και ευθύνες σε σχέση με τη νέα χώρα διαμονής τους. Σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου της Ελλάδας, η κοινωνική ένταξη είναι μια διαδικασία που συνεπάγεται την αμοιβαία προσαρμογή των υπηκόων τρίτων χωρών (μεταναστών, αιτούντων ή δικαιούχων διεθνούς προστασίας) και των Ελλήνων κατοίκων. Η επιτυχής κοινωνική ένταξη οδηγεί στην ειρηνική συνύπαρξη, τον σεβασμό της διαφορετικότητας και την κοινωνική συνοχή.

Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική Ένταξης του 2019, οι βασικοί στόχοι του ελληνικού μοντέλου κοινωνικής ένταξης είναι: i) Δημιουργία και διατήρηση μιας ανοικτής κοινωνίας που σέβεται τη διαφορετικότητα. ii) Προστασία των δικαιωμάτων, και σκιαγράφηση των υποχρεώσεων των υπηκόων τρίτων χωρών με τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις και διασφαλίζει την κοινωνική ισότητα. iii) Προώθηση της αλληλεπίδρασης, της συνεργασίας, του διαλόγου και της εποικοδομητικής κριτικής μεταξύ πολιτισμικά ή εθνικά διαφορετικών κοινοτήτων, προάγοντας τη δημοκρατία και την ισότητα. iv) Προαγωγή της διαφορετικότητας, της ανεκτικότητας και της κοινωνικής συνοχής. v) Παρακίνηση όλων των ατόμων να προστατεύουν το κοινό καλό και να ενθαρρύνουν τη συμβολή όλων των ατόμων στην ανάπτυξη της χώρας.

Οι πυλώνες δράσης της εθνικής στρατηγικής και οι αντίστοιχες δράσεις και μέτρα πολιτικής είναι: i) Συνεργασία με τη διοίκηση της τοπικής αυτοδιοίκησης για την προώθηση της ένταξης σε τοπικό επίπεδο. ii) Πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. iii) Προώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς. v) Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας. vi) Ενίσχυση της διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης. vii) Ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών. viii) Καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. ix) Εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών ένταξης για ευάλωτες ομάδες. x). Εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών για τους πολίτες δεύτερης γενιάς.

Πηγές

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/B6.-Εθνική-Στρατηγική-2019.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2019.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2021/11/Εθνική-στρατηγική-για-την-κοινωνική-ένταξη-2021.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2021.

Ισπανία

Στην Ισπανία, ο «Οργανικός νόμος 4/2000, της 11ης Ιανουαρίου, σχετικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών υπηκόων στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη» (ο οποίος τροποποιήθηκε στη συνέχεια από τους LO 8/2000, LO 14/2003, LO 2/2009, LO 10/2011, RDL 16/2012 και την απόφαση 13/2021) είναι ο βασικός κανόνας που

ρυθμίζει την ένταξη των αλλοδαπών. Το «άρθρο 2α. Μεταναστευτική πολιτική» ορίζει ότι «Όλες οι Δημόσιες Διοικήσεις ασκούν τις μεταναστευτικές τους αρμοδιότητες σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: (...) γ) την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών μέσω εγκάρσιων πολιτικών που απευθύνονται σε όλους τους πολίτες- δ) την πραγματική ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών- ε) την αποτελεσματικότητα της αρχής της μη διάκρισης και, κατά συνέπεια, την αναγνώριση ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για όλους όσους ζουν ή εργάζονται νόμιμα στην Ισπανία, με βάση τις διατάξεις του νόμου (...)». Επιπλέον, «το άρθρο 2β. Η ένταξη των μεταναστών» προτείνει ότι «1. Οι δημόσιες αρχές θα προωθήσουν την πλήρη ενσωμάτωση των αλλοδαπών στην ισπανική κοινωνία, σε ένα πλαίσιο συνύπαρξης διαφορετικών ταυτοτήτων και πολιτισμών (...). 2. Οι δημόσιες διοικήσεις ενσωματώνουν τον στόχο της ενσωμάτωσης των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής, εγκάρσια, σε όλες τις δημόσιες πολιτικές και υπηρεσίες, προωθώντας την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών (...). Ειδικότερα, προωθούν, μέσω εκπαιδευτικών δράσεων, την ευαισθητοποίηση, τη γνώση και τον σεβασμό των συνταγματικών και καταστατικών αξιών της Ισπανίας, των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημόσιων ελευθεριών, της δημοκρατίας, της ανεκτικότητας και της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Επιπλέον, αναπτύσσουν ειδικά μέτρα για την προώθηση της ενσωμάτωσής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και, σε κάθε περίπτωση, εγγυώνται τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης, την εκμάθηση όλων των επίσημων γλωσσών και την πρόσβαση στην απασχόληση, καθώς τα τελευταία θεωρούνται βασικοί παράγοντες ένταξης».

Μεταξύ των θεμάτων που αναφέρθηκαν παραπάνω, στην Ισπανία, η σχολική εκπαίδευση όλων των αλλοδαπών κάτω των 16 ετών είναι εγγυημένη, ανεξάρτητα από τη διοικητική τους κατάσταση (άρθρο 9 του Οργανικού Νόμου 4/2000). Επιπλέον, ο «Οργανικός Νόμος 3/2020 για την τροποποίηση του Οργανικού Νόμου 2/2006, της 3ης Μαΐου 2006, για την εκπαίδευση» καθιερώνει την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς ως θεμελιώδη αρχή (άρθρο 4).

Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι οι αρμοδιότητες στον τομέα της εκπαίδευσης μεταβιβάζονται στις Αυτόνομες Κοινότητες της Ισπανίας. Ως εκ τούτου, μπορούμε να παρατηρήσουμε πώς ορισμένα περιφερειακά μέτρα προωθούν τη διατήρηση της κουλτούρας προέλευσης και της πολιτιστικής ταυτότητας των αλλοδαπών μαθητών. Αλλά συναντάμε επίσης προγράμματα που μπορεί να υπονομεύουν αυτή τη διαχείριση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Ένα παράδειγμα είναι τα «Προσωρινά μαθήματα γλωσσικής προσαρμογής» της Ανδαλουσίας. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα διδασκαλίας της ισπανικής γλώσσας που απευθύνεται σε αλλοδαπούς μαθητές που δεν έχουν γνώση της γλώσσας και διδάσκονται κατά τη διάρκεια των σχολικών ωρών από συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς. Αυτού του είδους τα μέτρα έχουν αμφισβητηθεί [1] επειδή δεν είναι συμβατά με ένα μοντέλο χωρίς αποκλεισμούς. Πράγματι, συνδέεται μάλλον με έναν λόγο ενσωμάτωσης σύμφωνα με τον οποίο ορισμένα παιδιά είναι πιο διαφορετικά από άλλα, καθιερώνοντας βαθμούς διαφορετικότητας, τοποθετώντας τα σε ένα ξεχωριστό επίπεδο και αναθέτοντας ένα διαφορετικό και προσαρμοσμένο πρόγραμμα σπουδών.

Τέλος, σας προσκαλούμε να συμβουλευτείτε την ιστορία επιτυχίας «Ενεργός και ενταξιακή ζωή στην Ισπανία. Ένα όνειρο που έγινε πραγματικότητα.» στον χάρτη περιπτώσεων μελετών του VIW, που είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTY, όπου μια γυναίκα πολωνικής καταγωγής αφηγείται την εμπειρία της ένταξης στην Ισπανία.

Πηγές

Porras Vallejo, R., García García, M. & Cotrina García, M.J. «Posibilidades Y Límites Del Programa De Atal En El Marco De Una Escuela Inclusiva», Revista Educación Inclusiva, (2)1, Jaén, Universidad De Jaén, 2009, 11-28.

Διαδικτυακές πηγές

Πύλη για τη μετανάστευση. Υπουργείο Ένταξης, Κοινωνικής Ασφάλισης και Μετανάστευσης

<https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/normativa/index.html>

Αυτός ο δικτυακός τόπος της ισπανικής κυβέρνησης παρουσιάζει συνδέσμους με εθνικούς, κοινοτικούς και διεθνείς κανονισμούς για τη μετανάστευση, το άσυλο και το πλαίσιο της ιθαγένειας της ΕΕ.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αντιμετώπιση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας των μαθητών: μια επισκόπηση της ισπανικής εκπαιδευτικής νομοθεσίας

<https://doi.org/10.15366/riejs2017.6.1.021>

Αυτό το άρθρο παρουσιάζει μια επισκόπηση της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ισπανία. Εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η πολιτισμική ποικιλομορφία εκτός από τις ιδεολογικές πτυχές και τις εκπαιδευτικές προκλήσεις.

Γαλλία

Η Γαλλία κληρονόμησε ένα βαρύ αποικιοκρατικό παρελθόν και μια αντίληψη της δημοκρατίας ως καθεστώτος που επικεντρώνεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Η Γαλλία στο διάταγμα αριθ. 2007-376 της 20ής Μαρτίου 2007 που δημοσιεύει τη σύμβαση για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων, η οποία υιοθετήθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2005 στο Παρίσι, στο άρθρο 3 προωθεί «την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων».

Στη Γαλλία, η πολυπολιτισμικότητα γίνεται αντιληπτή κυρίως από εθνογραφική σκοπιά. Η αντίληψη της «πολυπολιτισμικότητας» που επικρατεί στη Γαλλία είναι ατομικιστική και πλουραλιστική: παραδεχόμαστε ότι ένα άτομο μπορεί να είναι διαφορετικό και ευμετάβλητο και φροντίζουμε για την πολλαπλότητα των εκφράσεων και των απόψεων. Αυτό εξηγεί την ισχυρή δέσμευση της Γαλλίας στη διεθνή συζήτηση για την πολιτιστική πολυμορφία και την κριτική ότι δεν εφαρμόζει στο έδαφός της αυτά που υποστηρίζει στα διεθνή φόρουμ. Ο αυτονομιστικός νόμος της 24ης Αυγούστου 2021 είναι ένα παράδειγμα. Σκοπός αυτού του νόμου, μετά τη δολοφονία ενός δασκάλου, είναι η ενίσχυση των δημοκρατικών αρχών για την καταπολέμηση του αυτονομισμού και των επιθέσεων κατά της ιθαγένειας.

Η Γαλλία, χάρη στη δημιουργία του μουσείου Quai Branly, στη συνέχεια της Cité nationale de l'histoire de l'immigration - και την ύπαρξη ενός προγράμματος υπέρ του διαπολιτισμικού διαλόγου στο πλαίσιο του Υπουργείου Πολιτισμού, επιθυμεί να προωθήσει την πολιτιστική ποικιλομορφία. Αλλά υπάρχει μια βαθιά ριζωμένη απροθυμία στη Γαλλία να αναγνωρίσει τον εαυτό της ως πολλαπλό. Η συζήτηση για την εθνική ταυτότητα είναι ένα παράδειγμα. Στη Γαλλία, το να αναφερθεί κανείς στα όρια της πολυπολιτισμικότητας είναι σαν να αναφέρει τις διαδικασίες και τους νόμους που αποσκοπούν στον «στιγματισμό» των γυναικών μουσουλμανικής πίστης στη χώρα αυτή. Πράγματι, ο νόμος της 15ης Μαρτίου 2004 σχετικά με τα θρησκευτικά σύμβολα στα γαλλικά δημόσια σχολεία απαγορεύει «τη χρήση πινακίδων ή ενδυμάτων με τα οποία οι μαθητές εκδηλώνουν φαινομενικά θρησκευτική πίστη» στα δημόσια σχολεία, τα κολέγια και τα λύκεια. Ο νόμος αυτός θα ενισχυθεί από τον νόμο αριθ. 2010-1192 της 11ης Οκτωβρίου 2010 που απαγορεύει την απόκρυψη του προσώπου στον δημόσιο χώρο. Ο νόμος αυτός έχει οδηγήσει σε αναλύσεις σχετικά με την πολιτικοποίηση της μαντίλας και την κατανόηση εννοιών όπως η πολιτισμική ποικιλομορφία, η πολυπολιτισμικότητα, η αφομοίωση και η πολιτισμική ενσωμάτωση στη Γαλλία.

Οι γυναίκες μουσουλμανικού θρησκεύματος έχουν νιώσει τις επιπτώσεις της πολιτικοποίησης της μαντίλας στην καθημερινή τους ζωή, από πολλαπλές εμπειρίες στιγματισμού μέχρι περιορισμούς (με άνιση ισχύ) στην αποκάλυψη του εαυτού τους για το σχολείο ή την εργασία. Αντιδρώντας στον στιγματισμό, πολλές από αυτές, ιδίως όσες ήταν μαθήτριες γυμνασίου ή πανεπιστημίου, συμμετείχαν στις διάφορες διαδηλώσεις που οργανώθηκαν στο Παρίσι και

στις επαρχίες κατά του νόμου αυτού, επιδιώκοντας να αντιταχθούν στα διάφορα μέτρα απαγόρευσης της μαντίλας.

Επιπλέον, οι γαλλικές αρχές αρνήθηκαν να επαναπατρίσουν τις οικογένειες των τζιχαντιστών στη Γαλλία. Η γαλλική κυβέρνηση, σε αντίθεση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επαναπατρίζει απομονωμένους ανηλίκους, συχνά ορφανούς ή ανηλίκους που έχουν λάβει τη συγκατάθεση των μητέρων τους για να χωριστούν από τις οικογένειές τους, κατά περίπτωση.

Πηγές

No Country for Muslims? The Invention of an Islam Républicain in France and Its Impact on French Muslims

<https://www.mdpi.com/2077-1444/13/1/38/pdf>.

Το άρθρο αυτό αποτυπώνει την προβληματική μιας (πολιτικά υποκινούμενης) κατηγοριοποίησης σχετιζόμενης με μια θρησκεία που ασκείται σήμερα στη Γαλλία, όπως φαίνεται από την οπτική γωνία ενός μελετητή θρησκευτικών σπουδών.

France facing multicultural diversity: is l'intégration à la Française really in crisis?

<https://hal-sciencespo.archives-ouvertes.fr/hal-01037979/document>

Αυτό το άρθρο κάνει μια σύγκριση μεταξύ των Γάλλων μεταναστών και των γηγενών Γάλλων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η διαδικασία ενσωμάτωσης και η πολυπολιτισμικότητα έχουν νόημα σε αυτή τη χώρα.

Ιταλία

Μεταναστευτική παράδοση στην Ιταλία. Μετά από 50 χρόνια μεταναστευτικών εισροών, η Ιταλία δεν μπορεί πλέον να οριστεί ως χώρα «πρόσφατης» μετανάστευσης: στην πραγματικότητα, η Ιταλία είναι σήμερα μια χώρα μετανάστευσης, μετανάστευσης και διέλευσης.

Σύμφωνα με τα τελευταία εθνικά στοιχεία (Istat, Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής), ο συνολικός αριθμός του μόνιμου αλλοδαπού πληθυσμού στην Ιταλία στις 31 Δεκεμβρίου 2020 ανέρχεται σε 5.013.215, εκ των οποίων 2.412.403 άνδρες και 2.600.812 γυναίκες (γ. 52%). Αυτοί οι αριθμοί σημαίνουν διαφορετικά πλαίσια προέλευσης, διαφορετικές μεταναστευτικές εμπειρίες και διαφορετικές γλώσσες. Οι κοινότητες που εκπροσωπούνται περισσότερο στο ιταλικό μεταναστευτικό πανόραμα κατάγονται από τη Ρουμανία, την Αλβανία, το Μαρόκο, την Κίνα, την Ουκρανία, τις Φιλιππίνες, την Ινδία, το Μπαγκλαντές, την Αίγυπτο και το Πακιστάν (πρώτες 10). Αναλυτικότερα, οι μεγαλύτερες κοινότητες προέρχονται από τη Ρουμανία (1.137.728), την Αλβανία (410.087) και το Μαρόκο (408.179).

Στην Ιταλία, τα πρότυπα διαχείρισης της ποικιλομορφίας συνήθιζαν παραδοσιακά να ταλαντεύονται μεταξύ κομφορμισμού και αφομοίωσης: η ποικιλομορφία των άλλων (π.χ. περιφερειακές μειονότητες) αναγκάστηκε να συγχωνευθεί - με ποικίλους βαθμούς και αποτελέσματα - με το κυρίαρχο πολιτιστικό μοντέλο (ή τα κυρίαρχα πολιτιστικά μοντέλα), και η διαδικασία θεωρήθηκε περαιτέρω ως απαίτηση για να έρθει πιο κοντά στην κοινωνία της πλειοψηφίας και για την πρόσβαση στη συμμετοχή των πολιτών στις κοινωνικές, πολιτιστικές, γλωσσικές, οικονομικές ή άλλες διαστάσεις της. Σε ένα νεο-αφομοιωτικό παράδειγμα διάσπαρτο με πολυπολιτισμικά στοιχεία, μια παρόμοια λύση είναι προβλέψιμη για τις διαφοροποιήσεις που σήμερα θεωρούνται ως «μεταναστευμένες», οι οποίες όμως είναι βέβαιο ότι θα καταλήξουν σε μια προοδευτική σύγκλιση με το κυρίαρχο πολιτισμικό μοντέλο (Ambrosini 2008). Από πολλές απόψεις, η αφομοιωτική προσέγγιση συνεχίζει να είναι η κύρια στρατηγική που διέπει την τρέχουσα μεταναστευτική πολιτική (Ciancio 2014, σ. 43-48- Guolo 2009, σ. 5-7- Guolo 2011): στην πραγματικότητα, η ιταλική κατάσταση ορίζεται από ένα «υβριδικό» μοντέλο ενσωμάτωσης, το οποίο ορίζεται ακόμη και ως «μη μοντέλο» (Guolo 2009, σ. 5), και όχι επειδή θα συνδύαζε διαφορετικές προσεγγίσεις, αλλά επειδή στερείται γραμμικότητας και είναι γεμάτο αντιφάσεις (id., σ. 6).

Ορισμένες πιο συγκεκριμένες ενδείξεις και οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση της πολυμορφίας σε μια διαπολιτισμική προοπτική γίνονται για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα περιβάλλοντα: ως τέτοια, τα μέτρα αυτά απευθύνονται σε

παιδιά και νέους μετανάστες, βασικά σε όσους φοιτούν σε δημοτικά και γυμνάσια (Ministero della Pubblica Istruzione, 2007).

Μεταξύ των 10 πρώτων, καταγράφεται σημαντικός, δηλαδή μεγαλύτερος αριθμός γυναικών στις κοινότητες που προέρχονται από τη Ρουμανία, τις Φιλιππίνες και την Ισπανία. Ουκρανία (176.085 γυναίκες έναντι 51.502 ανδρών). Εξάλλου, τάσεις θηλυκοποίησης παρατηρούνται σε ορισμένες δημογραφικά μικρότερες και λιγότερο εκπροσωπούμενες κοινότητες μεταναστών, που κατάγονται κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη και τη Νότια Αμερική, και συγκεκριμένα: Ρωσική Ομοσπονδία (81%), Γεωργία (80%), Λευκορωσία (80%), Πολωνία (75%), Τσεχική Δημοκρατία (83%), Μολδαβία, Περού, Δομινικανή Δημοκρατία, Κολομβία, Ελ Σαλβαδόρ, Σλοβακία, Αιθιοπία κ.λπ. (Istat, Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής, 31 Δεκεμβρίου 2020).

Οι πολιτισμικές αποσκευές των μεταναστών δεν αποτελούν εξέχον χαρακτηριστικό της μεταναστευτικής τους εμπειρίας στην Ιταλία: εκτεθειμένες σε διάφορες μορφές εκμετάλλευσης με βάση το φύλο, ιδίως στην αγορά εργασίας, οι μετανάστριες δεν διαφέρουν για την πολιτισμική τους ποικιλομορφία, αλλά για το ότι είναι γυναίκες και μετανάστριες, άρα πιο ευάλωτες από τους μετανάστες άνδρες και τους αυτόχθονες κατοίκους. Εκτός από μια συνολική πολιτική και ακτιβισμό κατά της έμφυλης βίας και κακοποίησης, δεν μπορούν να προσδιοριστούν ειδικά μέτρα για τις μετανάστριες σε εθνικό επίπεδο: κατά συνέπεια, το θέμα αφήνεται συχνά στον τριτογενή τομέα, ο οποίος δεσμεύεται να προωθήσει πρωτοβουλίες, έργα και εκστρατείες που αποσκοπούν στην υποστήριξη των μεταναστών και της διαφορετικότητάς τους στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ένταξή τους, καθώς και στη συμμετοχή των πολιτών, αλλά σε μάλλον τοπικό επίπεδο δράσης.

Πηγές

- Ambrosini M., 2008, *Un'altra globalizzazione. La sfida delle migrazioni transnazionali*, il Mulino, Μπολόνια.
- Ciancio B., 2014, *Sviluppare la competenza interculturale. Il valore della diversità nell'Italia multietnica. Un modello operativo*, FrancoAngeli, Μιλάνο.
- Guolo R., 2009, *Modelli di integrazione culturale in Europa*, Paper presentato al Convegno di Asolo: *Le nuove politiche per l'immigrazione. Sfide e opportunità*, 16-17 ottobre 2009, organizzato dalle Fondazioni Italianeuropei e Farefuturo.
- Guolo R., 2011, *Assimilazionismo senza assimilazione: il caso italiano e i suoi paradossi*, in G. Debetto, E. Gazerro (a cura di), *Fare inte(g)razione tra enti locali, scuola e comunità. XIII convegno dei Centri interculturali*, FrancoAngeli, Milano, pp. 157-166.
- Istat (<https://www.istat.it/>), esp. *Notizie sulla presenza straniera in Italia* (<http://www4.istat.it/it/immigrati>), demo.istat.it (<http://demo.istat.it/str2020/index.html>).
- Lapov Z., 2018, *Quale diversità per gli alunni sud-asiatici in Italia? Lingue, sistemi educativi ed esperienze transcontinentali in prospettiva interculturale*, FrancoAngeli, Milano, esp. σ. 51-52.
- Ministero della Pubblica Istruzione, 2007, *La via italiana per la scuola interculturale e l'integrazione degli alunni stranieri*, Ottobre 2007, Osservatorio nazionale per l'integrazione degli alunni stranieri e per l'educazione interculturale, Roma.

«Προσαρμογή στις δυσκολίες ως mantra για προσωπική επιτυχία» https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDQ=: η ιστορία αυτή αναφέρει την εμπειρία μιας γυναίκας η οποία παρέχει κάποιες σκέψεις σχετικά με το γεγονός ότι είναι μετανάστρια και αντιμετωπίζει προσδοκίες και στερεότυπα: από τη μια πλευρά, είναι περήφανη για το γεγονός ότι είναι «διαφορετική», από την άλλη, δεν θέλει να την αναγνωρίζουν ως «μετανάστρια» ή «ξένη», καθώς οι κατηγορίες αυτές είναι εκτεθειμένες σε πολλά στερεότυπα στην Ιταλία.

Πορτογαλία

Στην Πορτογαλία, οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης ρυθμίζονται στο νόμο DL αριθ. 31/2014 της 27ης Φεβρουαρίου, ο οποίος καθορίζει τη φύση, την αποστολή και τα καθήκοντα της Ανώτατης Επιτροπής Μετανάστευσης. Οι διατάξεις του περιλαμβάνουν ειδικές ρυθμίσεις σχετικά με τον μεταναστευτικό πληθυσμό, συγκεκριμένα στο άρθρο 3, παράγραφοι ι), ιε) και ιστ), όπου υπάρχει σαφής ανάγκη για την ένταξη των μεταναστών, και συγκεκριμένα μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της στέγασης, της οικονομικής ενδυνάμωσης, των ίσων ευκαιριών, της σχολικής ένταξης και της εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων. Ομοίως, το ψήφισμα του Υπουργικού Συμβουλίου αριθ. 141/2019, ενέκρινε το Εθνικό Σχέδιο για την εφαρμογή του Παγκόσμιου Συμφώνου για τη Μετανάστευση, το οποίο αναφέρεται στην ανάγκη σχεδιασμού μιας εθνικής απάντησης σε θέματα μετανάστευσης σε συνεννόηση με τους διεθνείς εταίρους. Μεταξύ των διαφόρων στόχων, προβλέπει «την προώθηση της υποδοχής και της ενσωμάτωσης των μεταναστών, την εξασφάλιση της κανονικής τους κατάστασης, την προώθηση της οικογενειακής επανένωσης, την ευνοϊκή εκμάθηση της πορτογαλικής γλώσσας, τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών και των νέων και την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση των ενηλίκων, τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στη στέγαση, την υγεία και την κοινωνική προστασία, καθώς και την τόνωση της ένταξης και της συμμετοχής τους στα κοινά» (σσ. 46). Το παρόν σχέδιο παρουσιάζει ως εφαρμογή, μέτρα που βασίζονται σε 23 συγκεκριμένους στόχους όπου, ως παράδειγμα, προβλέπεται η δημιουργία ενός οδηγού υποδοχής για τους μετανάστες (στόχος 3). Ακόμα ως παράδειγμα, ο στόχος 4 παρουσιάζει ως συγκεκριμένο μέτρο την απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης θεωρήσεων και αδειών διαμονής. Πρόκειται για πτυχές που αποτελούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες στην Πορτογαλία, στα οποία προστίθενται δυσκολίες με την αναγνώριση των ακαδημαϊκών προσόντων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και της επισφάλειας στην αγορά εργασίας. Μέσω των νομικών προϋποθέσεων του σχεδίου, είναι δυνατόν να προσδιοριστεί μια στρατηγική ενσωμάτωσης/ένταξης. Ωστόσο, στις ομιλίες των γυναικών ήταν δυνατόν να γίνει αντιληπτή μια ασυμμετρία μεταξύ της νομοθετικής προστασίας και της πρακτικής της.

Η βιβλιογραφία αναφοράς και η νομοθεσία φαίνεται να υπερασπίζονται ένα διαπολιτισμικό μοντέλο, προωθώντας την αξιοποίηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Ωστόσο, οι φωνές των γυναικών ανέδειξαν εμπειρίες που φαίνεται να μεταφράζουν το πολυπολιτισμικό και αφομοιωτικό μοντέλο. Το πολυπολιτισμικό μοντέλο είναι σαφές στις περιπτώσεις των γυναικών που καταφέρνουν να διατηρήσουν ορισμένες πτυχές του πολιτισμού της καταγωγής τους. Το αφομοιωτικό μοντέλο αντικατοπτρίζεται στις συμπεριφορές διακρίσεων που βασίζονται στη γλώσσα, ιδίως στις βραζιλιάνικες γυναίκες. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες αυτές εκτιμούν την πορτογαλική κουλτούρα, αναφέροντας ότι είναι πολύ παρούσα στη ζωή τους, αλλά είναι σαφές ότι εκτιμούν επίσης τη συμφιλίωση των διαφορετικών απόψεων σχετικά με την εμπειρία της πολυπολιτισμικότητας.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας μιας μετανάστριας στην Πορτογαλία με τίτλο «Τα βραζιλιάνικα πορτογαλικά ως δήλωση», η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=OQ==. Αυτή η ιστορία επιτυχίας αποκαλύπτει ότι για την εν λόγω γυναίκα, η κατανόηση των κοινωνικών μηχανισμών που δημιουργούν ανισότητα και πολλαπλές διακρίσεις, μεταφράζεται σε καθημερινό ακτιβισμό που εντοπίζει, επισημαίνει καταστάσεις διακρίσεων και παρεμβαίνει κοινωνικά στον αγώνα κατά των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων.

Πηγές

Guia de Acolhimento [Welcome Guide]

<https://www.acm.gov.pt/documents/10181/377055/01WelcomeGuide.pdf/51f11151-6e55-485c-910b-92207e19e143>

Ο παρών οδηγός καλωσορίσματος για τους μετανάστες αποτελεί ένα μήνυμα καλωσορίσματος από την κυβέρνηση της Πορτογαλικής Δημοκρατίας.

Mulheres imigrantes em Portugal: uma análise de género [Γυναίκες μετανάστριες στην Πορτογαλία: Ανάλυση του φύλου]

<https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/104430/2/194221.pdf>

Το παρόν άρθρο επιδιώκει να συζητήσει θεωρητικά τη σημασία της ανάλυσης των μεταναστεύσεων από την οπτική γωνία του φύλου, έχοντας ως σημείο αναφοράς ένα από τα πιο εντυπωσιακά χαρακτηριστικά της σημερινής εποχής της μετανάστευσης, τη θηλυκοποίηση.

Σλοβενία

Οι υπάρχουσες αναλύσεις αντικατοπτρίζουν κριτικά ορισμένες πτυχές της έρευνας και των μελετών που έχουν πραγματοποιηθεί τόσο για τις διακρίσεις όσο και για τη διαχείριση της διαφορετικότητας στη Σλοβενία μεταξύ 2007 και 2013. Μια τέτοια μελέτη βρίσκει την αιτία της αδυναμίας των οργανισμών να υιοθετήσουν πολιτικές για τη διαχείριση της διαφορετικότητας στην έλλειψη ικανοτήτων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την πολιτισμική ευαισθησία (Brezigar 2015). Ενώ οι χώροι εργασίας είναι βέβαιο ότι θα γίνονται όλο και πιο ποικιλόμορφοι, η κυρίαρχη προσέγγιση της ποικιλομορφίας στους χώρους εργασίας στη Σλοβενία τείνει είτε να απορρίπτει την πολιτισμική ποικιλομορφία ως ασήμαντη είτε να την αντιμετωπίζει ως ενόχληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί, αποτυγχάνοντας έτσι να αντιληφθεί τα πλεονεκτήματα που θα μπορούσε να επιφέρει η εν λόγω ποικιλομορφία.

Στη Σλοβενία, οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης δεν εξειδικεύονται ως προς το φύλο και, ως εκ τούτου, αφορούν τους μετανάστες άνδρες και γυναίκες. Οι περισσότεροι νόμοι και πολιτικές υιοθετούν μια προσέγγιση που δεν λαμβάνει υπόψη το φύλο, με αποτέλεσμα οι ιδιαιτερότητες των μεταναστριών να παραμένουν συχνά αόρατες και ως εκ τούτου να μην αναδεικνύονται σε πολιτικές προσεγγίσεις που θα διευκόλυναν την ένταξη. Επομένως, οι μετανάστριες γυναίκες επιτυγχάνουν την κοινωνική ένταξη κυρίως μέσω των οικογενειακών δικτύων και με τη βοήθεια φίλων, καθώς και μέσω ΜΚΟ και διαφόρων (μεταναστευτικών ή πολιτιστικών) συλλόγων, ή τουλάχιστον βρίσκουν κάποια υποστήριξη στην προσπάθειά τους να περιηγηθούν στους πολλούς διαφορετικούς νόμους και τις επίσημες διαδικασίες. Παρά τα βήματα που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια προς την κατεύθυνση μιας τουλάχιστον τυπικής προσέγγισης και απλοποίησης των κρατικών διαδικασιών, οι ΜΚΟ και οι ακτιβιστές εξακολουθούν να αναλαμβάνουν τον κύριο ρόλο που θα έπρεπε να επιτελούν οι κρατικοί θεσμοί όσον αφορά την ενημέρωση και την υποστήριξη για τη διευκόλυνση της (κοινωνικής) ένταξης.

Η τρέχουσα προσέγγιση της Σλοβενίας επηρεάζει τη στάση του κοινού απέναντι στους μετανάστες, ενθαρρύνοντας το κοινό να βλέπει τους μετανάστες ως ισότιμους και δυνητικούς πολίτες, αλλά όχι ως γείτονές τους. Αντιθέτως, τους βλέπουν ως ξένους. Οι πολιτικές που αντιμετωπίζουν τους μετανάστες ως ξένους οδηγούν περισσότερους ανθρώπους να βλέπουν τους μετανάστες ως γενική απειλή και να τους αντιμετωπίζουν με τρόπους που βλάπτουν την ενσωμάτωση. Υπό περιοριστικές πολιτικές, το κοινό βιώνει υψηλότερα επίπεδα ξενοφοβίας και ισλαμοφοβίας και χαμηλότερα επίπεδα κοινωνικής εμπιστοσύνης, γεγονός που το οδηγεί σε λιγότερες περιπτώσεις επαφής και θετικών εμπειριών με τους μετανάστες.

Για το τέλος αυτού του κεφαλαίου, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Ξεπερνώντας τα γραφειοκρατικά εμπόδια, την κακή ροή πληροφοριών και τα προβλήματα υγειονομικής περίθαλψης», η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση [Welcome to VIW project \(pixel-online.org\)](https://www.pixel-online.org/en/welcome-to-viaw-project/). Αυτή η ιστορία επιτυχίας καταδεικνύει το πρόβλημα με τη λήψη σωστών και γρήγορων πληροφοριών που αφορούν την κοινωνική ένταξη και άλλες μορφές ενσωμάτωσης.

Πηγές

Brezigar, S. (2015). Κριτικοί προβληματισμοί σχετικά με τη διαχείριση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας στους χώρους εργασίας στη Σλοβενία. *Andragoška srozanja*, 21(4), 69-82. DOI: <http://dx.doi.org/10.4312/as.21.4.69-82>.

EWSI - Ευρωπαϊκός δικτυακός τόπος για την ένταξη: Σλοβενία. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Διοίκηση της ένταξης των μεταναστών στη Σλοβενία | Ευρωπαϊκός Ιστότοπος για την Ένταξη \(europa.eu\)](#)

Ο Ευρωπαϊκός Δικτυακός Τόπος για την Ένταξη (EWSI) αποτελεί πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων και Μετανάστευσης. Ο δικτυακός τόπος είναι η μόνη πηγή σε επίπεδο ΕΕ που παρέχει επικαιροποιημένες πληροφορίες και ορθές πρακτικές σχετικά με την ένταξη των μεταναστών για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες.

MIPEX - Δείκτης Πολιτικής για την Ένταξη των Μεταναστών: Σλοβενία. 2020. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Σλοβενία | MIPEX 2020](#)

Ο διαδραστικός δικτυακός τόπος «Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών» (MIPEX) είναι ένα μοναδικό εργαλείο που μετρά τις πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών σε χώρες σε έξι ηπείρους, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου), άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Αλβανία, Ισλανδία, Βόρεια Μακεδονία, Μολδαβία, Νορβηγία, Σερβία, Ελβετία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία), χώρες της Ασίας (Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Ισραήλ, Ιαπωνία, Ιορδανία, Σαουδική Αραβία, Νότια Κορέα, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα), χώρες της Βόρειας Αμερικής (Καναδάς, Μεξικό και ΗΠΑ), χώρες της Νότιας Αμερικής (Αργεντινή, Βραζιλία, Χιλή), Νότια Αφρική και Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία στην Ωκεανία. Έχουν αναπτυχθεί δείκτες πολιτικής για τη δημιουργία μιας πλούσιας, πολυδιάστατης εικόνας των ευκαιριών συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία. Υπάρχουν διαθέσιμοι ειδικοί δείκτες για τη Σλοβενία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΛΑ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ/ΕΝΤΑΞΗΣ	ΘΕΜΑΤΑ ΦΥΛΟΥ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ
Γαλλία	Η πολυπολιτισμικότητα γίνεται αντιληπτή κυρίως από εθνογραφική σκοπιά. Η αντίληψη της «πολυπολιτισμικότητας» που επικρατεί στη Γαλλία είναι ατομικιστική και πλουραλιστική. Η Γαλλία θέλει να προωθήσει την πολιτισμική ποικιλομορφία, αλλά υπάρχει μια βαθιά ριζωμένη απροθυμία να αναγνωρίσει την πολλαπλή πτυχή της ίδιας.	Το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ένταξης (OFII) είναι η κύρια υπηρεσία της Γενικής Διεύθυνσης Αλλοδαπών στη Γαλλία (DGEF), η οποία εφαρμόζει και καθοδηγεί τις πολιτικές μετανάστευσης και ένταξης στη γαλλική επικράτεια. Η διαδικασία ένταξης για τους μετανάστες βασίζεται σε μια εξατομικευμένη διαδικασία ένταξης στη Δημοκρατία που διαρκεί πέντε έτη, με ένα μονοετές Σύμφωνο δημοκρατικής ένταξης (CIR) (με δυνατότητα ανανέωσης μία φορά τον χρόνο). Ορισμένες από τις παροχές στις οποίες έχουν πρόσβαση οι μετανάστες είναι οι εξής: Γλωσσική εκπαίδευση εφόσον διαπιστωθεί σχετική ανάγκη, υποχρεωτική εκπαίδευση πολιτικής αγωγής, επαγγελματική καθοδήγηση μέσω των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης κ.λπ.	Με την επιφύλαξη της νομοθεσίας και των διοικητικών πρακτικών που επιβάλλουν περιορισμούς για την είσοδο στη Γαλλία, οι μετανάστριες έχουν γίνει προτεραιότητα για τις πολιτικές ένταξης. Το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης (OFII) προσφέρει ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο για τις γυναίκες με τίτλο «Η ζωή στη Γαλλία». Αυτή η εκπαίδευση έχει ως στόχο να υποστηρίξει τις μετανάστριες ως προς την κοινωνική, πολιτισμική και επαγγελματική τους ένταξη στη Γαλλία. Το θέμα της ισότητας των φύλων βρίσκεται στον πυρήνα της αποστολής του OFII.
Ελλάδα	Σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου της Ελλάδας, η κοινωνική ένταξη είναι μια διαδικασία που συνεπάγεται την αμοιβαία προσαρμογή των υπηκόων τρίτων χωρών (μεταναστών, αιτούντων ή δικαιούχων διεθνούς προστασίας) και των Ελλήνων κατοίκων. Η επιτυχής κοινωνική ένταξη οδηγεί στην ειρηνική συνύπαρξη, τον σεβασμό της διαφορετικότητας και την κοινωνική συνοχή.	Υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες που οργανώνονται από ΜΚΟ, διεθνείς οργανισμούς, πολίτες, δήμους κ.λπ. Ένα παράδειγμα είναι το Κέντρο Συντονισμού του δήμου Αθηναίων για θέματα Μεταναστών και Προσφύγων (ACCMR), το οποίο έχει ως στόχο τον αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ των δημοτικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών που δραστηριοποιούνται στην πόλη.	Το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019, 2021) έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες μετανάστριες και πρόσφυγες στην Εθνική στρατηγική ένταξης. Σε γενικές γραμμές, η μεταναστευτική πολιτική και το ρυθμιστικό πλαίσιο λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου. Ένα παράδειγμα πρωτοβουλιών ένταξης στην απασχόληση είναι το HARTS (Hands on Refugees' Talent and Sustainability) (2021) από το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, το οποίο έχει ως στόχο την ενδυνάμωση γυναικών με προσφυγικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο.
Ιταλία	Από πολλές απόψεις, η αφομοιωτική προσέγγιση συνεχίζει να είναι η κύρια στρατηγική που διέπει την τρέχουσα μεταναστευτική	Δεν υπάρχει Υπουργείο Μετανάστευσης στην Ιταλία, επομένως, η διαχείριση των θεμάτων μετανάστευσης και ασύλου πραγματοποιείται από το	Δεν μπορούν να προσδιοριστούν ειδικά μέτρα για τις μετανάστριες σε εθνικό επίπεδο: κατά συνέπεια, το θέμα επαφίεται συχνά στον

	πολιτική (Ciancio 2014, σ. 43-48- Guolo 2009, σ. 5-7- Guolo 2011): στην πραγματικότητα, η ιταλική κατάσταση ορίζεται από ένα «υβριδικό» μοντέλο ενσωμάτωσης, το οποίο ορίζεται ακόμη και ως «μη μοντέλο» (Guolo 2009, σ. 5), και όχι επειδή θα συνδύαζε διαφορετικές προσεγγίσεις, αλλά επειδή στερείται γραμμικότητας και είναι γεμάτο αντιφάσεις (id., σ. 6).	Υπουργείο Εσωτερικών. Κατά συνέπεια, πολλές υπηρεσίες αποκεντρώνονται και διανέμονται μέσω εδαφικών δικτύων. Ορισμένα από τα κύρια μέτρα και προγράμματα με στόχο την ένταξη των μεταναστών που έχουν υλοποιηθεί: Υπουργείο Εσωτερικών (Ρώμη, ιταλική κυβέρνηση), Τμήμα Πολιτικών Ελευθεριών και Μετανάστευσης (Dipartimento per le Libertà civili e l'Immigrazione), υπόψη Υπουργείου Εσωτερικών, Σχεδιασμός 2014-2020 ιταλική κυβέρνηση, Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης 2014-2020 (AMIF), UNAR - ιταλική υπηρεσία για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων.	τριτογενή τομέα, ο οποίος δεσμεύεται να προωθήσει πρωτοβουλίες, έργα και εκστρατείες που αποσκοπούν στην υποστήριξη των μεταναστών και της διαφορετικότητάς τους στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ένταξή τους, καθώς και στη συμμετοχή των πολιτών, αλλά μάλλον σε τοπικό επίπεδο δράσης.
Πορτογαλία	Οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης ρυθμίζονται στον νόμο DL αριθ. 31/2014 της 27ης Φεβρουαρίου, ο οποίος καθορίζει τη φύση, την αποστολή και τα καθήκοντα της Ανώτατης Επιτροπής Μετανάστευσης. Η βιβλιογραφία αναφοράς και η νομοθεσία φαίνεται να υπερασπίζονται ένα διαπολιτισμικό μοντέλο, προωθώντας την αξιοποίηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Ωστόσο, οι ιστορίες των γυναικών που πέρασαν από συνέντευξη επισημαίνουν στην πράξη κάποιες εμπειρίες που φαίνεται να μεταφράζουν το πολυπολιτισμικό και αφομοιωτικό μοντέλο.	Η Ανώτατη Επιτροπή Μετανάστευσης (ACM) είναι μια δημόσια οντότητα που παρεμβαίνει στην εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών στον τομέα της μετανάστευσης. Η ACM επιδιώκει τη στενή συνεργασία με άλλες δημόσιες οντότητες, όπως η Επιτροπή για την Ισότητα των Φύλων και η Επιτροπή για την Ισότητα στην Εργασία και στην Απασχόληση. Ορισμένες πολιτικές ενσωμάτωσης και ένταξης που επιδιώκονται από τα εθνικά σχέδια είναι οι εξής: Το Στρατηγικό σχέδιο για τη μετανάστευση 2012-2021, το εθνικό πρόγραμμα για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για την περίοδο 2014-2020, το εθνικό σχέδιο εφαρμογής για το παγκόσμιο σύμφωνο για τη μετανάστευση.	Οι κανονιστικές διατάξεις διατυπώνονται με ουδέτερη ως προς το φύλο γλώσσα, αποφεύγοντας τη χρήση θηλυκού και αρσενικού. Ωστόσο, είναι πιθανό να εντοπιστεί σε ορισμένα μέσα μια πιο έντονη ανησυχία για το φύλο που απορρέει από τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.
Σλοβενία	Υπάρχει μια σχετική αδυναμία των οργανισμών να υιοθετήσουν πολιτικές για τη διαχείριση της διαφορετικότητας δεδομένης της έλλειψης δεξιοτήτων που σχετίζονται με την πολιτισμική ευαισθησία. Για παράδειγμα, ενώ οι χώροι εργασίας είναι βέβαιο ότι θα γίνονται όλο και πιο ποικιλόμορφοι, η κυρίαρχη	Τα προγράμματα ενσωμάτωσης/ένταξης αναπτύσσονται κυρίως από ΜΚΟ, ενώσεις και ακτιβιστές, οι οποίοι αναλαμβάνουν τον κύριο ρόλο που πρέπει να διαδραματίσουν οι κρατικοί θεσμοί όσον αφορά την ενημέρωση και την υποστήριξη για τη διευκόλυνση της (κοινωνικής) ένταξης.	Οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης δεν εξειδικεύονται ως προς το φύλο και, ως εκ τούτου, αφορούν τους μετανάστες άνδρες και γυναίκες. Οι περισσότεροι νόμοι και πολιτικές υιοθετούν μια προσέγγιση που δεν λαμβάνει υπόψη το φύλο, με αποτέλεσμα οι ιδιαιτερότητες των μεταναστών να

	προσέγγιση της ποικιλομορφίας στους χώρους εργασίας στη Σλοβενία τείνει είτε να απορρίπτει την πολιτισμική ποικιλομορφία ως ασήμαντη είτε να την αντιμετωπίζει ως ενόχληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί.		παραμένουν συχνά αόρατες και ως εκ τούτου να μην αναδεικνύονται σε πολιτικές προσεγγίσεις που θα διευκόλυναν την ένταξη.
Ισπανία	Στην Ισπανία, ο «Οργανικός νόμος 4/2000, της 11ης Ιανουαρίου, σχετικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών υπηκόων στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη» (ο οποίος τροποποιήθηκε στη συνέχεια από τους LO 8/2000, LO 14/2003, LO 2/2009, LO 10/2011, RDL 16/2012 και την απόφαση 13/2021) είναι ο βασικός κανόνας που ρυθμίζει την ένταξη των αλλοδαπών. Ρυθμίζει ότι οι δημόσιες διοικήσεις έχουν αρμοδιότητα σε θέματα μετανάστευσης και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών μέσω εγκάρσιων πολιτικών, της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, καθώς και της μη διάκρισης.	Η πολιτική ένταξης των μεταναστών που εφαρμόζει ο Υπουργός Μετανάστευσης μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ένταξης και Ανθρωπιστικής Μέριμνας στοχεύει στην προώθηση της πλήρους ένταξης των αλλοδαπών στην κοινωνία της Ισπανίας, σε ένα πλαίσιο συνύπαρξης διαφορετικών ταυτοτήτων και πολιτισμών χωρίς περιορισμούς πέραν του σεβασμού απέναντι στο Σύνταγμα και στον νόμο. Σε αυτό το κανονιστικό πλαίσιο και με κύριο στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, επιτελείται έργο ως προς την εκπόνηση ενός νέου στρατηγικού σχεδίου για την αγωγή του πολίτη και την ένταξη. Αυτό το σχέδιο, το οποίο απευθύνεται σε όλους τους πολίτες, ακολουθεί τον απόηχο των προηγούμενων σχεδίων, δηλαδή του PEGI 2007-2010 και του PEGI 2011-2014 καθώς και των κατευθυντήριων αρχών του: ισότητα, υπηκοότητα, διαπολιτισμικότητα και ένταξη. Το σχέδιο θα αποτελέσει ένα προγραμματικό πλαίσιο για την προώθηση της ένταξης μεταναστών, αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας.	Σε εθνικό επίπεδο υπάρχει μια σειρά από σχέδια, προγράμματα και έργα δημόσιου χαρακτήρα, τα οποία επιδιώκουν την ένταξη των μεταναστών, με άμεση ή έμμεση διευθέτηση. Ωστόσο, δεν υπάρχουν πολλά μέτρα που απευθύνονται σε μετανάστριες και, με αυτήν την έννοια, πρέπει να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε ώστε να προσφέρουμε εξειδικευμένη μέριμνα με έμφαση στο φύλο.

Γενικές ιδέες

Παρατηρείται πως η μορφή και τα μοντέλα διαχείρισης των μεταναστεύσεων ποικίλλουν από το ένα πλαίσιο στο άλλο. Αυτή η πτυχή είναι ουσιαστική για την ανάλυση των πολιτικών και των μέτρων ένταξης που αναπτύχθηκαν σε καθεμία από τις χώρες. Στα πλαίσια που αναλύθηκαν, έχει παρατηρηθεί τουλάχιστον ένας εκπρόσωπος για κάθε ένα από τα κυρίαρχα μοντέλα. Για παράδειγμα, το πολυπολιτισμικό μοντέλο στη Γαλλία, το διαπολιτισμικό μοντέλο στην Πορτογαλία και το μοντέλο αφομοίωσης στην Ιταλία. Όσον αφορά το μοντέλο, είναι σημαντικό να επισημανθούν οι αποκλίσεις που υπάρχουν μεταξύ του μοντέλου που θεωρητικά προωθείται στη χώρα και του μοντέλου που εφαρμόζεται ουσιαστικά (βλ. την περίπτωση της Πορτογαλίας). Γι' αυτόν τον λόγο, είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστεί ένα μόνο μοντέλο σε μια χώρα, αφού συνήθως υπάρχουν υβριδικά μέτρα.

Έχει παρατηρηθεί μεγάλη ανισότητα σε σχέση με θέματα φύλου. Ενώ σε χώρες όπως η Γαλλία θεωρείται γενική προτεραιότητα, υπάρχουν άλλες χώρες όπως η Ιταλία ή η Σλοβενία όπου τα θέματα φύλου δεν λαμβάνονται υπόψη. Αυτό μας κάνει να αναλογιζόμαστε τη σημασία του να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε σε σχέση με τη διάσταση του φύλου, ώστε να τονίσουμε την ανάγκη να συμπεριληφθεί αυτή η πτυχή σε οποιοδήποτε πρόγραμμα ή πολιτική που αναπτύσσεται στον τομέα της μετανάστευσης.

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 1, καλύψαμε διάφορες έννοιες που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου ένας αλλοδαπός να αισθάνεται ευπρόσδεκτος στην κοινωνία υποδοχής.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Διαφοροποίηση των εννοιών της ενσωμάτωσης, της ένταξης και της αίσθησης του ανήκειν.
- Προσδιορισμός και ανάλυση των διαφορετικών μοντέλων προσοχής στην πολιτιστική πολυμορφία.
- Κατανόηση της σημαντικότητας της οπτικής του φύλου ως θεμελιώδες στοιχείο στο μοντέλο υποδοχής.

Για καλύτερη κατανόηση των διαφορετικών εννοιών που καλύπτονται, προτείνουμε αυτές τις πρακτικές δραστηριότητες:

Δραστηριότητα 1: Λαμβάνοντας υπόψη τον ορισμό των βασικών εννοιών:

- Διαφοροποιήστε εξηγώντας με δικά σας λόγια τις έννοιες «ενσωμάτωση» και «ένταξη», δίνοντας παραδείγματα για την καθεμία.
- Αναλογιστείτε την έννοια του «αισθήματος του ανήκειν». Πώς μπορούμε να γνωρίζουμε εάν αυτό το συναίσθημα δημιουργείται στη διαδικασία ενσωμάτωσης ενός μετανάστη; Έχει επιρροή η συμμετοχή σε μια ένωση, πολιτιστικό κίνημα, αθλητική ομάδα ή κάποια άλλη συγκεκριμένη ομάδα;
- Στις έννοιες της «ένσωμάτωσης, της ένταξης και του αισθήματος του ανήκειν», εκτιμήστε τη σημασία της συμπερίληψης της οπτικής του φύλου ως βασικό στοιχείο.

Δραστηριότητα 2: Σύμφωνα με τα μοντέλα προσοχής στην πολιτιστική πολυμορφία και με όσα έχουν μελετηθεί στην ενότητα:

- Καταγράψτε πόσα είδη μοντέλων υπάρχουν.
- Κάντε έναν συγκριτικό πίνακα λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά του κάθε μοντέλου.

Η οπτική του φύλου ως βασικό στοιχείο στο μοντέλο υποδοχής. Πιστεύετε ότι είναι σημαντικό να εισαχθεί στις διεθνείς συνθήκες; Τι είδους μέτρα μπορούν να είναι αποτελεσματικά για να ευνοήσουν την ένταξη των μεταναστριών στην κοινωνία υποδοχής;

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Όροι	Σημειώσεις	Πηγή
Κτήση ιθαγένειας	Κτήση ιθαγένειας θεωρείται οποιοσδήποτε τρόπος που μπορεί να γίνει κανείς υπήκοος, δηλαδή από τη γέννηση ή οποιαδήποτε στιγμή μετά τη γέννηση, αυτόματος ή μη, βάσει απόδοσης, δήλωσης, επιλογής ή εφαρμογής.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ιθαγένεια / υπηκοότητα	Ο συγκεκριμένος νομικός δεσμός μεταξύ ενός ατόμου και του κράτους του, που αποκτάται μέσω γέννησης ή πολιτογράφησης, είτε με δήλωση, επιλογή, γάμο είτε με άλλα μέσα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Διπλή ιθαγένεια	Η ταυτόχρονη κατοχή δύο ή περισσότερων υπηκοοτήτων από το ίδιο πρόσωπο.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Μπλε κάρτα της Ε.Ε	Η εξουσιοδότηση που φέρει τον όρο Μπλε Κάρτα της ΕΕ που δίνει στον κάτοχό της το δικαίωμα να διαμένει και να εργάζεται στην επικράτεια κράτους μέλους της ΕΕ σύμφωνα με τους όρους της Οδηγίας 2009/50/ΕΚ του Συμβουλίου (Οδηγία για τη Μπλε Κάρτα).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Οικογενειακή επανένωση	Η σύναψη οικογενειακής σχέσης που είναι είτε: α) η είσοδος και η διαμονή σε κράτος μέλος της ΕΕ, σύμφωνα με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου (Οδηγία για την οικογενειακή επανένωση), από μέλη της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα σε αυτό το κράτος μέλος της ΕΕ («χορηγός»), προκειμένου να διατηρηθεί η οικογενειακή μονάδα, είτε η οικογενειακή σχέση προέκυψε πριν είτε μετά την είσοδο του χορηγού ή β) μεταξύ πολίτη της Ένωσης και υπηκόου τρίτης χώρας εγκατεστημένο εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος στη συνέχεια εισέρχεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ενδοϋπηρεσιακώς	Υπήκοος τρίτης χώρας που υπόκειται σε	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο

μετατιθέμενος	προσωρινή απόσπαση από επιχείρηση εγκατεστημένη εκτός της επικράτειας κράτους μέλους της ΕΕ και με την οποία ο υπήκοος τρίτης χώρας δεσμεύεται με σύμβαση εργασίας σε οντότητα που ανήκει στην επιχείρηση ή στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων εγκατεστημένος εντός αυτής της επικράτειας.	και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Δίκαιο του αίματος	Ο προσδιορισμός της ιθαγένειας ενός ατόμου με βάση την ιθαγένεια των γονέων του (ή του ενός γονέα ή ενός συγκεκριμένου γονέα) κατά τη γέννηση του ατόμου-στόχου και κατά τη στιγμή της απόκτησης της ιθαγένειας από το άτομο-στόχο (τα δύο χρονικά σημεία διαφέρουν σε περιπτώσεις απόκτησης μετά τη γέννηση).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Δίκαιο του εδάφους	Η αρχή ότι η ιθαγένεια ενός ατόμου καθορίζεται με βάση τη χώρα γέννησής του.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Επί μακρόν διαμένων	Υπήκοος τρίτης χώρας που έχει καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, όπως προβλέπεται από τα άρθ. 4 έως 7 της Οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου (Οδηγία για τους Μακρόν Διαμένοντες) ή όπως προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Απώλεια ιθαγένειας	Οποιοσδήποτε τρόπος απώλειας της ιδιότητας του πολίτη μιας χώρας, εκούσια ή ακούσια, αυτόματα ή με πράξη δημοσίων αρχών.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Πολιτογράφηση	Οποιοσδήποτε τρόπος κτήσης ιθαγένειας μετά τη γέννηση που δεν κατείχε προηγουμένως το πρόσωπο-στόχος και που απαιτείται αίτηση από αυτό το πρόσωπο ή τον νομικό του εκπρόσωπο, καθώς και πράξη χορήγησης ιθαγένειας από δημόσια αρχή.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Άδεια διαμονής	Οποιαδήποτε άδεια που εκδίδεται από τις αρχές ενός κράτους μέλους της ΕΕ που επιτρέπει σε υπήκοο τρίτων χωρών να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του,	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf

	σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ.265/2010 (Κανονισμός για τις θεωρήσεις εισόδου μακράς διαμονής).	09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Εποχικά εργαζόμενοι	Υπήκοος τρίτης χώρας που διατηρεί τον κύριο τόπο διαμονής του σε τρίτη χώρα και διαμένει νόμιμα και προσωρινά στην επικράτεια κράτους μέλους της ΕΕ για την άσκηση δραστηριότητας που εξαρτάται από την πάροδο των εποχών, με μία ή περισσότερες εργασίες ορισμένου χρόνου και με συμβάσεις που συνάπτονται απευθείας μεταξύ του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας και του εργοδότη που είναι εγκατεστημένος σε αυτό το κράτος μέλος της ΕΕ.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ενιαία άδεια	Άδεια διαμονής που εκδίδεται από τις αρχές ενός κράτους μέλους της ΕΕ μετά από ενιαία διαδικασία αίτησης, επιτρέποντας στο υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του για λόγους εργασίας.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Υπήκοος τρίτης χώρας	Κάθε πρόσωπο που δεν είναι πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ και δεν είναι πρόσωπο που απολαμβάνει το δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ελεύθερη κυκλοφορία, όπως ορίζεται στο άρθρο 2(5) του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 (Κώδικας Συνόρων Σένγκεν).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Άδεια διαμονής για εργασία	Σε παγκόσμιο πλαίσιο, η άδεια διαμονής για εργασία είναι ένα νομικό έγγραφο που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή ενός κράτους που επιτρέπει την απασχόληση μεταναστών εργαζομένων στη χώρα υποδοχής κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας. Στο πλαίσιο της ΕΕ, η άδεια διαμονής για εργασία είναι ένα νομικό έγγραφο που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο αναφέρεται το δικαίωμα υπηκόου τρίτης χώρας να εργάζεται στην επικράτειά του κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη	Δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης που απολαμβάνουν υπήκοοι τρίτων χωρών (μετανάστες, αιτούντες διεθνούς προστασία και πρόσφυγες) στα κράτη μέλη της ΕΕ και στις χώρες καταγωγής τους.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf

Ωφέληματα κοινωνικής προστασίας	Μεταφορές, σε μετρητά ή σε είδος, μέσω συστημάτων κοινωνικής προστασίας σε νοικοκυριά και άτομα για την απαλλαγή τους από το βάρος ενός ή περισσότερων από τους κινδύνους που ορίζονται στο σύστημα αμοιβαίας πληροφόρησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κοινωνική προστασία.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Αφομοίωση	Η διαδικασία με την οποία η πολιτιστική έκφραση μιας μειονοτικής ομάδας απορροφάται στην κυρίαρχη κουλτούρα της χώρας υποδοχής. Η διαδικασία προκύπτει από δημόσια μέτρα και κοινωνικές πρακτικές που συμβάλλουν στο λεπτή εξάλειψη των πολιτισμικών στοιχείων προέλευσης, αντικαθιστώντας τα με τα χαρακτηριστικά του κυρίαρχου πολιτισμού που αφορούν τη γλώσσα, τις παραδόσεις, τις αξίες και τις συμπεριφορές.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0, σελ. 34 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, σελ. 12.
Πολιτιστική ποικιλομορφία	Κοινότητα ή ομάδα στην οποία μπορεί να εντοπιστεί μια ποικιλία πολιτιστικών και κοινωνικών διαφορών. Αυτές οι διαφορές βασίζονται σε διάφορες μορφές εκφράσεων με βάση τη φυλή, την εθνότητα, την εθνικότητα, τη θρησκεία, το φύλο, το γένος, την κοινωνικοοικονομική θέση, τη γλώσσα, τις σωματικές και ψυχολογικές ικανότητες, τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις παραδόσεις.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, σελ. 41.
Αίσθημα του ανήκειν	Υποκειμενική εμπειρία που απορρέει από κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, σε ατομικό και δημόσιο επίπεδο, και που προκαλεί την αίσθηση του ανήκειν στη χώρα υποδοχής. Αυτό το συναίσθημα εξαρτάται από ένα σύνολο μεταβλητών, δηλαδή τη γλωσσική επάρκεια, τη συμμετοχή στις τοπικές κοινότητες, την ανταπόκριση στις κοινωνικές υπηρεσίες και το επίπεδο ικανοποίησης από τη ζωή. Το αίσθημα του ανήκειν επηρεάζεται από τη δυναμική μεταξύ του πολιτισμού από τη χώρα καταγωγής και του πολιτισμού της χώρας υποδοχής.	Adapted Lähdesmäki, T., Mäkinen, K., Čeginskas, V. L. A., & Kaasik-Krogerus, S. (2021). Politics of Belonging: Concepts and Method. In <i>Europe from Below: Notions of Europe and the European among Participants in EU Cultural Initiatives</i> (pp. 25–44). Brill. http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv1sr6j1b.7 Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 4.
Φύλο (γένος)	Κοινωνική κατασκευή διαφορετικών	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας

	ρόλων που ανατίθενται σε άνδρες και γυναίκες που αφορούν οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές. Οι ρόλοι των φύλων θεωρούνται κατάλληλοι για άτομα ενός συγκεκριμένου φύλου και επηρεάζουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, οδηγώντας τελικά σε ανισότητες και διαφορετικές ίσες ευκαιρίες. Ο όρος φύλο (γένος) συχνά συγχέεται με το «βιολογικό φύλο», το οποίο περιλαμβάνει βιολογικές διαφορές.	(2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 8. Γραφείο του Ειδικού Συμβούλου για Θέματα Φύλου και Προώθηση των Γυναικών (OSAGI) Ηνωμένα Έθνη, Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, ορισμοί και έννοιες. https://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm
Ταυτότητα Φύλου	Εσωτερική και ατομική εμπειρία που αισθάνεται κάθε άτομο σχετικά με το φύλο με το οποίο ταυτίζεται, το οποίο μπορεί να αντιστοιχεί ή να μην αντιστοιχεί στο φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Η ταυτότητα φύλου μπορεί να είναι ίδια ή διαφορετική από το φύλο με το οποίο γεννήθηκε το άτομο και μπορεί ακόμη και να μην αντιστοιχεί σε κανένα από τα δύο. Τα άτομα μπορεί να συνειδητοποιήσουν την ταυτότητα φύλου τους σε διαφορετικά στάδια της ζωής και η έκφρασή της μπορεί να αποκαλυφθεί μέσω της ένδυσης, της συμπεριφοράς και της προσωπικής εμφάνισης. «Η ταυτότητα φύλου είναι μόνο μία από τις πολλές πιθανές κοινωνικές ταυτότητες».	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 18. Wood, W., Eagly, A. (2009).
Ταυτότητα	Η ταυτότητα μεταφράζει την εικόνα που έχει κάποιος για τον εαυτό του σε σχέση με τους άλλους. Από οντολογική άποψη, φέρει την ουσία της ύπαρξης, η οποία είναι μεταβλητή, ειδικά όταν λαμβάνει κανείς υπόψη χαρακτηριστικούς παράγοντες όπως η εθνικότητα, η εθνότητα, η φυλή, η θρησκεία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το φύλο και οι συμπεριφορές. Η ταυτότητα αναφέρεται σε κοινωνικές κατηγορίες και πηγές του αυτοσεβασμού ή της αξιοπρέπειας του ατόμου. Υπό αυτή την έννοια, το άτομο δεν υπάρχει απομονωμένο από το κοινωνικό του πλαίσιο. Με τη σειρά της, η κοινωνία δεν είναι αποκομμένη από διαδικασίες ταυτότητας, γεγονός που καθιστά την	Συμβούλιο της Ευρώπης, Γλωσσάρι βασικής ορολογίας https://www.coe.int/en/web/autobiography-intercultural-encounters/glossary Fearon, J. (1999). What is identity (as we now use the word)?, p. 3. https://web.stanford.edu/group/fearon-research/cgi-bin/wordpress/wp-content/uploads/2013/10/What-is-Identity-as-we-now-use-the-word-.pdf

Υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης	έννοια ρευστή και ποικιλόμορφη. Δράσεις και συμπεριφορές που αναπτύχθηκαν με σκοπό την αποδόμηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων με στόχο τη μείωση των διακρίσεων με ταυτόχρονη προώθηση αποτελεσματικών συνθηκών συμμετοχής στην κοινωνία. Οι υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης ενημερώνουν και προωθούν ευκαιρίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας, διευκρινίζοντας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μεταναστών, μεταδίδοντας και παρακολουθώντας τη διαδικασία νομιμοποίησης στη χώρα υποδοχής, επισημαίνοντας λύσεις που σχετίζονται με την υγεία, την εκπαίδευση ή τη νομική υποστήριξη.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Έκδοση μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW).
Πολιτικές κοινωνικής ένταξης	Συνίστανται στο σχεδιασμό μέσων δημόσιας πολιτικής που εγγυώνται την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη σε όλους τους τομείς της ζωής. Οι στρατηγικές ένταξης επικεντρώνονται στη διασφάλιση της πλήρους συμμετοχής των πολιτών όλων των ομάδων (συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων). Οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης εκφράζουν συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Στον τομέα της μετανάστευσης, οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης σχεδιάζονται σε τομείς όπως η υγεία, η κοινωνική ασφάλιση, η εργασία, τα συνεταιριστικά κινήματα και άλλα. Αυτές οι πρακτικές συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή και στη ζωτικότητα της κοινωνίας των πολιτών, συμβάλλοντας στη μεγαλύτερη έκφραση της πολιτιστικής πολυμορφίας.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0.
Πρακτικές κοινωνικής ένταξης	Οι πρακτικές κοινωνικής ένταξης αναφέρονται στις ενέργειες, τις δυναμικές και τις στρατηγικές για την προώθηση της διαδικασίας βελτίωσης της ικανότητας, των ευκαιριών και της αξιοπρέπειας των ατόμων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση λόγω της ταυτότητάς τους, να συμμετέχουν στην κοινωνία.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση.
Διαδικασίες ένταξης	Μέθοδος, συστήματα ή αλληλουχίες ενεργειών που διευκολύνουν ή επιτρέπουν την ενσωμάτωση στοιχείων μιας μειονοτικής ομάδας στην κυρίαρχη	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση.

	ομάδα. Αυτές οι διαδικασίες είναι πολύπλοκες και πολυδιάστατες και συνεπάγονται την εξέταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μεταναστών και των κοινωνιών των χωρών διέλευσης ή προορισμού. Η ένταξη απαιτεί την πρόσβαση σε διαφορετικά είδη υπηρεσιών, την αγορά εργασίας και τον προσδιορισμό και τον σεβασμό ενός βασικού συνόλου αξιών που δεσμεύουν τους μετανάστες και τις κοινότητες υποδοχής σε έναν κοινό σκοπό.	
Ένταξη	Στο πλαίσιο της ΕΕ, η ένταξη είναι μια δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία αμοιβαίας στέγασης από όλους τους μετανάστες και τους γηγενείς υπηκόους (EMN, 2018, σελ.214).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Διαπολιτισμικότητα	Αναφέρεται στη σχέση μεταξύ των πολιτισμών. Οι διαπολιτισμικές προοπτικές χαρακτηρίζονται από τη σκοπιμότητα των αλληλεπιδράσεων, της μάθησης και της αμοιβαίας ανταλλαγής μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Προβλέπουν μια αποτελεσματική συνύπαρξη μεταξύ ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς και τη δυνατότητα αποτελεσματικής ανταλλαγής γνώσεων και τρόπων ύπαρξης και ζωής. Η διαπολιτισμικότητα από την άποψη του φύλου (γένους) επιδιώκει να προωθήσει την ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών καταπολεμώντας τα εμπόδια που διατηρούν τις ανισότητες.	UNESCO. Ποικιλομορφία Πολιτισμικών Εκφράσεων. https://en.unesco.org/creativity/in-terculturality Άρθρο 4.8 της Σύμβασης για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας της Πολιτιστικής Έκφρασης.
Μετανάστευση	Ο όρος μετανάστευση προσδιορίζεται με μια ευρύτερη έννοια. Αντιστοιχεί σε μια διαδικασία μετατόπισης που καλύπτει κάθε είδους μετακίνηση ανθρώπων, ομάδων ή ατόμων από το ένα μέρος στο άλλο προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών και επιπέδων διαβίωσης. Η μετακίνηση ανθρώπων περιλαμβάνει τη διεθνή μετανάστευση (διασυνοριακή σε άλλο κράτος) και την εσωτερική μετανάστευση (μετακίνηση εντός της χώρας). Η διαδικασία μετανάστευσης θεωρείται πάντα με διάρκεια πάνω από ένα έτος ανεξάρτητα από τη διάρκεια, τη	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0, σελ. 255 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Έκδοση μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW)

	σύνθεση ή τα αίτια. Περιλαμβάνει τη μετανάστευση προσφύγων, εκτοπισμένων, ξεριζωμένων ατόμων, περιβαλλοντικών μεταναστών, οικονομικών μεταναστών και ατόμων που μετακινούνται για άλλους λόγους, π.χ. πολιτική δίωξη, συγκρούσεις, οικογενειακή επανένωση.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο. Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση. Σελ. 132
Πολυπολιτισμικότητα	Ένα μοντέλο που προτείνει μια κοινωνία βασισμένη στην αρχή ότι ο καθένας έχει μια κοινότητα, κάθε κοινότητα έναν πολιτισμό και κάθε πολιτισμός τον δικό του χώρο και τα απaráβata όρια. Βασίζεται σε μια πολιτική που προσυπογράφει την αρχή της πολιτιστικής πολυμορφίας και υποστηρίζει το δικαίωμα διαφορετικών πολιτισμών και εθνοτικών ομάδων να διατηρούν διακριτές πολιτιστικές ταυτότητες διασφαλίζοντας τη δίκαιη πρόσβασή τους στην κοινωνία, ενστερνίζοντας τις συνταγματικές αρχές και τις κοινές αξίες που επικρατούν στην κοινωνία. Τονίζει τις πολιτισμικές διαφορές και τους διαφορετικούς πολιτισμούς που υπάρχουν ο ένας γύρω από τον άλλο χωρίς απαραίτητα μεγάλη επαφή ή συμμετοχική αλληλεπίδραση.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο. Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση. Σελ. 142 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0, σελ. 265
Κοινότητα	Η κοινότητα είναι μια ομάδα ανθρώπων που ενώνονται με παρόμοια συμφέροντα και έχουν κοινά συμφέροντα. Με άλλα λόγια, είναι ομάδες οργανωμένες μεταξύ τους σύμφωνα με ορισμένους στόχους και μοιράζονται κοινές αξίες και πεποιθήσεις με βάση τη γλώσσα, τα έθιμα, την πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, τη γεωγραφική θέση και την παγκόσμια προοπτική. Μέσα σε μια κοινότητα, είναι σύνηθες να δημιουργείται μια αμοιβαία ταυτότητα που είναι διαφορετική από άλλες ομάδες. Συνήθως οι κοινότητες μεταναστών υποστηρίζονται από άλλους μετανάστες από την ίδια εθνικότητα, γεγονός που συμβάλλει στη δημιουργία και διατήρηση άτυπων δικτύων που παίζουν ρόλο στην καθοδήγηση και τη διατήρηση του δικού τους πολιτισμού για τις μελλοντικές γενιές.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο. Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση.
Ενδυνάμωση	(γυναικών ε., μεταναστριών ε.) Είναι μια διαδικασία ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης, της	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες

	αυτονομίας και της αυτοδιάθεσης ενός ατόμου, που έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερο έλεγχο της ζωής του και μεγαλύτερη προσωπική ανάπτυξη, ικανότητα υπεράσπισης και αντίστασης στις αντιξοότητες. Απευθύνεται σε ομάδες που για διάφορους λόγους βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Η ενδυνάμωση των γυναικών περιλαμβάνει την προώθηση της αυξημένης συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλες τις πτυχές της ζωής. Η ενδυνάμωση των μεταναστριών πρέπει να βασίζεται στη βελτίωση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και των ικανοτήτων ως μέρος μιας διαδικασίας οικοδόμησης, συνεργασίας και αλληλεγγύης. Η ενδυνάμωση των γυναικών βασίζεται σε μια διαδικασία προόδου προς την ισότητα.	εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 22. Οντότητα των Ηνωμένων Εθνών για την Ισότητα των Φύλων και την Ενδυνάμωση των Γυναικών. Έννοιες και ορισμοί. https://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm
Αλλοδαπός	Στο παγκόσμιο πλαίσιο, ένα άτομο που δεν είναι υπήκοος (ιθαγενής ή πολίτης) ενός δεδομένου κράτους. Στο πλαίσιο της ΕΕ, πρόσωπο που δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους της ΕΕ.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ετερότητα	Η ετερότητα είναι μια έννοια φιλοσοφικής προέλευσης που σημαίνει «ο χαρακτήρας του άλλου» και «την αναγνώριση του άλλου στη διαφορά του/της», η διαφορά νοείται ως εθνική, κοινωνική, πολιτιστική ή θρησκευτική.	Lalande André, <i>Dictionnaire de philosophie</i>, éd. PUF, Paris, 1993
Εθνικοποίηση	Η εθνικοποίηση αναφέρεται σε μια διαδικασία κατά την οποία οι άνθρωποι λανθασμένα ή σωστά τοποθετούνται σε μια εθνική ομάδα με βάση την καταγωγή, την εμφάνιση ή τον τρόπο ζωής τους. Η συμπεριφορά των ανθρώπων εξηγείται κυρίως με βάση μια υποτιθέμενη εθνότητα.	Διαμορφώθηκε από Jean-Loup Amselle in <i>L'Ethnicisation de la France</i> (Éditions Lignes, 2011).
Ρατσισμός	Ρατσισμός, που ονομάζεται επίσης φυλετική διάκριση, είναι η πεποίθηση ότι οι άνθρωποι μπορούν να χωριστούν σε ξεχωριστές και αποκλειστικές βιολογικές οντότητες που ονομάζονται «φυλές». Ότι δηλαδή υπάρχει αιτιώδης σύνδεση μεταξύ κληρονομικών φυσικών χαρακτηριστικών και χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, της διάνοιας, της ηθικής και άλλων πολιτιστικών και	https://www.britannica.com/topic/racism

	συμπεριφορικών χαρακτηριστικών· και ότι κάποιες φυλές είναι εγγενώς ανώτερες από άλλες.	
Θεσμικός ρατσισμός	Η έννοια του «θεσμικού ρατσισμού» χρησιμοποιείται για την ονομασία ενός φαινομένου που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι, παρά τη νομοθεσία που προωθεί την ισότητα μεταξύ των πολιτών, όσοι προέρχονται από μειονοτικά υπόβαθρα βρίσκονται συχνά σε μειονεκτική θέση. Ονομάζοντας το φαινόμενο, μπορούμε να προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τους μηχανισμούς και πιθανώς να καταπολεμήσουμε τις πηγές της ανισότητας.	"Le racisme institutionnel : de l'invention politique à la recherche d'outils", Audrey Osler, Hugh Starkey, Migrations Société, 2010/5 N° 131 pages 133 à 152 DOI 10.3917/migra.131.0133
Κρατικός ρατσισμός	Ο κρατικός ρατσισμός, που επίσης εννοείται ως «θεσμικός ρατσισμός», είναι ιστορικά θεσμοθετημένος ρατσιστικός διαχωρισμός. Ο όρος «φυλή» αναφέρεται στη συνέχεια στην εθνική της διάσταση. Στη σύγχρονη εποχή στη Δύση, οι υποστηρικτές αυτής της έννοιας που συζητείται ή επικρίνεται την κατανοούν με την έννοια της συστημικής διάκρισης που αφορά το κράτος. Ο όρος «φυλή» αναφέρεται σε μια κοινωνική κατασκευή.	Saïd Bouamama, <i>Des classes dangereuses à l'ennemi intérieur</i> , Syllepse Eds, 2021.
Φυλετισμός	Η έννοια του φυλετισμού αναφέρεται στη διαδικασία κατηγοριοποίησης και παραγωγής φυλετικών ιεραρχιών μέσα σε μια δεδομένη κοινωνία. Αυτή η διαδικασία συνίσταται στη ριζοσπαστικοποίηση των αντιληπτών διαφορών μεταξύ ατόμων ή ομάδων που ιεραρχούνται βάσει βιολογικών κριτηρίων, με σκοπό την κυριαρχία, την εκμετάλλευση ή τον αποκλεισμό των κατώτερων και αλλοιωμένων ομάδων εντός αυτής της σχέσης εξουσίας.	Suzie Telep, "Racialisation", <i>Langage et société</i> , 2021/HS1, pp. 289 à 292.
Σεξισμός	Ο σεξισμός είναι η διάκριση με βάση το φύλο ενός ατόμου ή κατ' επέκταση στο ίδιο το φύλο. Ο σεξισμός συνδέεται με την προκατάληψη και την έννοια των στερεοτύπων και των ρόλων των φύλων, που μπορεί να περιλαμβάνει την πεποίθηση ότι το ένα φύλο ή γένος είναι εγγενώς ανώτερο από το άλλο. Στην ακραία του μορφή, μπορεί να ενθαρρύνει τη σεξουαλική παρενόχληση, τον βιασμό ή άλλες μορφές σεξουαλικής βίας. Ο	Λεξικό Larousse

	σεξισμός αναφέρεται επίσης στις διακρίσεις λόγω φύλου με τη μορφή της ανισότητας των φύλων. Στόχος του σεξισμού είναι κυρίως οι γυναίκες.	
Διατομεακότητα	Η διατομεακότητα ή διατομεακισμός είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται στην κοινωνιολογία και την πολιτική σκέψη, η οποία αναφέρεται στην κατάσταση των ανθρώπων που βιώνουν πολλές μορφές διαστρωμάτωσης, κυριαρχίας ή διακρίσεων ταυτόχρονα σε μια κοινωνία.	Patricia Hill Collins, <i>Intersectionality as Critical Social Theory: Intersectionality as Critical Social Theory</i> , Duke University Press, 2019
Καταπίεση	Η κοινωνική καταπίεση αναφέρεται στην καταπίεση που επιτυγχάνεται με κοινωνικά μέσα και έχει κοινωνική εμβέλεια – επηρεάζει ολόκληρες κατηγορίες ανθρώπων. Συμβαίνει κάθε φορά που μια ομάδα κατέχει την εξουσία πάνω σε μια άλλη στην κοινωνία μέσω του ελέγχου των κοινωνικών θεσμών, νόμων, εθίμων και κανόνων της κοινωνίας.	https://www.crrf-fcrr.ca/fr/bibliotheque/glossaire-fr-fr-1/item/27171-oppression-sociale
Νομιμοποίηση	Στο πλαίσιο της ΕΕ, κρατική διαδικασία με την οποία παρανόμως στους διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών απονέμεται νόμιμος κατάσταση.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf , σελ.315
Ξενοφοβία	Στάσεις, προκαταλήψεις και συμπεριφορές που απορρίπτουν, αποκλείουν και συχνά δυσφημούν πρόσωπα, με βάση την αντίληψη ότι είναι ξένοι ή ξένοι στην κοινότητα, κοινωνία ή εθνική ταυτότητα.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf , σελ.407
Αλλοφοβία	Αποστροφή προς την ετερότητα ή εχθρική συμπεριφορά προς άτομα από άλλη κουλτούρα ή θρησκεία.	http://www.encyclopedie.fr/definition/allophobie
Ισλαμοφοβία	Η Ισλαμοφοβία είναι ένας πολύσημος όρος, ο οποίος ετυμολογείται ως ο φόβος ή ο τρόμος του Ισλάμ, αλλά μπορεί επίσης να σημαίνει εχθρότητα προς το Ισλάμ ή τους Μουσουλμάνους, αν και δεν υπάρχει συναίνεση σήμερα.	Προσαρμοσθήκα από La Commission nationale consultative des droits de l'Homme (CNCDH) στην ετήσια έκθεσή της για το 2013
Κοινωνική πρόνοια	(σ. ευεξία) Η ευημερία μιας κοινότητας ή μιας κοινωνίας γενικότερα, αντανάκλαται στην ευημερία των μεμονωμένων μελών της με ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα υγείας και οικονομίας [προσαρμογή από το Λέξικο,	Προσαρμογή από Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, 2019, <i>Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση</i> , σελ. 197 & Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022.

	2022 & OxfordReference, 2022]. Κοινωνική πρόνοια ή Σ. προστασία. Το σύνολο των οργανωμένων δημόσιων (κρατικών/κυβερνητικών) ή ιδιωτικών υπηρεσιών, πολιτικών και προγραμμάτων που στοχεύουν στην πρόληψη, μείωση και εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών ευπαθειών στη φτώχεια και τη στέρηση μειονεκτούντων ομάδων (φτωχοί, ασθενείς, ηλικιωμένοι κ.λπ.).	
Κράτος πρόνοιας (σύστημα)	Ένα πολιτικό σύστημα στο οποίο το κράτος αναλαμβάνει να προστατεύει την ατομική και συλλογική ευημερία των πολιτών του, ιδιαίτερα εκείνων που έχουν οικονομική ή κοινωνική ανάγκη, παρέχοντας μια σειρά από υπηρεσίες όπως υγειονομική περίθαλψη, ανεργία, εκπαίδευση, συντάξεις και άλλα επιδόματα πρόνοιας. ένα κράτος/έθνος/χώρα που χαρακτηρίζεται από τη λειτουργία του συστήματος του κράτους πρόνοιας, που χρηματοδοτείται τόσο από τη φορολογία όσο και από την εθνική ασφάλιση.	Προσαρμογή από το Λεξικό Cambridge, 2022 & Λεξικό, 2022 & Giddens, 2009, <i>Sociology</i> , p. 1137 & OxfordReference, 2022 & Merriam-Webster, 2022.
Ανθρώπινα δικαιώματα	(οπτική ανθρωπίνων δικαιωμάτων) Συμφωνημένα διεθνή πρότυπα που αναγνωρίζουν και προστατεύουν την αξιοπρέπεια και την ακεραιότητα κάθε ατόμου, χωρίς καμία διάκριση (Κύριο Γλωσσάρι Όρων της UNHCR). Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μέρος του εθιμικού διεθνούς δικαίου και ορίζονται σε μια ποικιλία εθνικών, περιφερειακών και διεθνών νομικών εγγράφων που γενικά αναφέρονται ως μέσα για τα ανθρώπινα δικαιώματα [EMN Γλωσσάρι, 2018, σελ. 195]. Ένα σύνολο βασικών δικαιωμάτων που θεωρούνται ότι ανήκουν σε όλα τα άτομα και τα οποία κάθε άνθρωπος ον πρέπει να έχει δικαίωμα. αστικά και πολιτικά δικαιώματα: το δικαίωμα στη ζωή, τη δικαιοσύνη, την ελευθερία, την ελευθερία της έκφρασης ή την ελευθερία από παράνομη φυλάκιση, βασανιστήρια, εκτέλεση· κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά δικαιώματα: δικαίωμα συμμετοχής στον πολιτισμό, δικαίωμα στη πρόσβαση σε φαγητό, στην εργασία και στην εκπαίδευση.	Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i> , σελ. 19 & OxfordReference, 2022 & Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022 & Λεξικό, 2022.

(Ανθρώπινα) δικαιώματα γυναικών	(συν. ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών). Δικαιώματα που προάγουν μια θέση νομικής, πολιτικής και κοινωνικής ισότητας των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες και της δίκαιης μεταχείρισης για τις γυναίκες, καθώς και για τους άνδρες, σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών ως αναπαλλοτρίωτο, αναπόσπαστο και αδιαίρετο μέρος των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή η αναγνώριση ότι τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα και ότι οι γυναίκες βιώνουν αδικίες αποκλειστικά λόγω του φύλου τους.	Προσαρμογή από το OxfordReference, 2022 & Λεξικό, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022 & Merriam-Webster, 2022. Προσαρμογή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 4 & Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 31.
Προστασία (ανθρωπίνων) δικαιωμάτων	Προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα (ΠΑΔ). Η ΠΑΔ είναι ένα εννοιολογικό πλαίσιο για τη διαδικασία της ανθρώπινης ανάπτυξης που βασίζεται κανονιστικά στα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στοχεύει λειτουργικά στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: αυτή η προσέγγιση συνεπάγεται συνειδητή και συστηματική προσοχή στα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις πτυχές της ανάπτυξης. Ο στόχος της ΠΑΔ είναι να δώσει τη δυνατότητα στους ανθρώπους (κατόχους δικαιωμάτων) να πραγματοποιήσουν τα δικαιώματά τους και να ενισχύσει το κράτος (φορείς του καθήκοντος) να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντά τους ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι υποχρεώσεις των κρατών για τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτούν από αυτά να σέβονται, να προστατεύουν και να εκπληρώνουν τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών, μαζί με τα δικαιώματα των ανδρών και των αγοριών.	Προσαρμογή από τη UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 9.
Χειραφέτηση/Απελευθέρωση	(γυναικών α., μεταναστριών α.) Η δράση ή η διαδικασία χειραφέτησης, δηλαδή η απελευθέρωση από νομικούς, κοινωνικούς ή πολιτικούς περιορισμούς, δηλαδή από τον έλεγχο ή την εξουσία άλλου ατόμου· η ενέργεια ή η διαδικασία	Προσαρμογή από το OxfordReference, 2022 & Λεξικό, 2022 & Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022. Γυναικεία/γυναικεία χειραφέτηση ή απελευθέρωση των γυναικών: η

	απελευθέρωσης από νομικούς, κοινωνικούς ή πολιτικούς περιορισμούς και παροχή κοινωνικής ή πολιτικής ελευθερίας και δικαιωμάτων (συν. απελευθέρωση, π.χ. χειραφέτηση από τη δουλεία). η πράξη της απελευθέρωσης από οποιαδήποτε ελεγκτική επιρροή, όπως παραδοσιακά ήθη ή πεποιθήσεις.	δράση ή η διαδικασία για την επίτευξη της ισότητας για τις γυναίκες σε όλους τους τομείς της κοινωνίας (π.χ. το <i>κίνημα απελευθέρωσης των γυναικών</i>) Προσαρμογή από το Λεξικό του Cambridge, 2022.
Ισότητα των φύλων	(συν. Ισονομία/ισοτιμία των φύλων, ισότητα φύλων, σεξουαλική ισότητα). Η πράξη της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών: η ισότητα των φύλων δεν συνεπάγεται ότι οι γυναίκες και οι άνδρες είναι το ίδιο, αλλά ότι έχουν ίση αξία και ότι πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης. Η κατάσταση στην οποία η πρόσβαση σε δικαιώματα ή ευκαιρίες δεν επηρεάζεται από το φύλο. Η έννοια ότι οι γυναίκες και οι άνδρες, τα κορίτσια και τα αγόρια έχουν ίσες συνθήκες, μεταχείριση και ευκαιρίες για να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπειά τους και να συμβάλουν και να επωφεληθούν από την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη.	Cambridge Λεξικό, 2022. Oxford Reference, 2022; Lexico, 2022. UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i> , σελ. 3.
Ανισότητα των φύλων	Οι διαφορές στο καθεστώς, τη δύναμη και το κύρος που έχουν οι γυναίκες και οι άνδρες σε ομάδες, συλλογικότητες και κοινωνίες.	Giddens, 2009, <i>Sociology</i> , p. 1119.
Οπτική του φύλου	(σε σπουδές σχετικά με την μετανάστευση) Η οπτική του φύλου αναγνωρίζει ότι οι διαφορές στις εμπειρίες ζωής με βάση το φύλο συχνά οδηγούν σε κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και άλλες ανισότητες για τις γυναίκες και τα κορίτσια: Εφαρμόζεται στην ανάπτυξη πολιτικής και στην παροχή υπηρεσιών, η οπτική του φύλου μπορεί να συμβάλει στην προώθηση θετικών αλλαγών στη ζωή τους. Συνεπάγεται περαιτέρω συνείδηση του φύλου που αναγνωρίζει τη συνάφεια του φύλου στις πολλαπλές κοινωνικές του διαστάσεις και περιλαμβάνει, τόσο ως έννοια όσο και ως δράση, «τη γνώση και την κατανόηση των διαφορών στους	Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i> , σελ. 19. (CambridgeΛεξικό, 2022)Προσαρμογή απόLarou, Campani, 2017, σελ. 91-92. Προσαρμογή από Morokvasic, 1984, σελ. 899.

	ρόλους και τις σχέσεις μεταξύ γυναικών και ανδρών, ειδικά στο χώρο εργασίας». Όσον αφορά την έρευνα και την ανάλυση, η οπτική του φύλου συνεπάγεται αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την προκατάληψη των ανδρών στην έρευνα για τη μετανάστευση και την αναγνώριση των μεταναστριών ως ενεργών συμμετεχόντων.	
Σtereότυπο (α) (κοινωνικά)	Μια προκατασκευασμένη, τυποποιημένη, σταθερή και άκαμπτη νοητική εικόνα ή χαρακτηρισμός που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων ή καλύτερα την τάξη, τον τύπο ή την κοινότητα στην οποία ανήκουν: ένα στερεότυπο υποδηλώνει μια υπεραπλουστευμένη γνώμη, προκατειλημμένη στάση ή άκριτη κρίση που μπορεί να οδηγήσει σε αντιμετωπίζοντας τους ανθρώπους με συγκεκριμένο τρόπο (π.χ. σεξουαλικά και φυλετικά στερεότυπα, το στερεότυπο της γυναίκας ως φροντιστή). Αποδίδεται σε μια συγκεκριμένη εθνική/εθνική, πολιτιστική ή φυλετική ομάδα, ένα τέτοιο γενικευμένο σύνολο χαρακτηριστικών και χαρακτηριστικών γεννά ψευδείς προσδοκίες ότι τα μεμονωμένα μέλη της ομάδας θα συμμορφωθούν με αυτά.	Προσαρμογή από Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022 & Λεξικό, 2022 & Oxford Reference, 2022 & Giddens, 2009, <i>Sociology</i>, p. 1134 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 5. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 28.
Σtereότυπο με βάση το φύλο (στερεότυπο φύλου)	(συν. στερεότυπα για το ρόλο του φύλου, σεξουαλικά στερεότυπα). Γενίκευση των διαφορών με βάση το φύλο που βλέπουν ορισμένες στάσεις, συναισθήματα και συμπεριφορές ως χαρακτηριστικό του τι σημαίνει να είσαι γυναίκα ή άνδρας, δηλαδή η υπόθεση ότι ορισμένοι κοινωνικοί ρόλοι, συμπεριφορές και επαγγέλματα πρέπει να περιορίζονται σε μέλη ενός φύλου. Τα στερεότυπα φύλου μπορεί να είναι αρνητικά (π.χ. <i>οι γυναίκες είναι κακοί οδηγοί, οι άντρες δεν μπορούν να αλλάξουν πάνες</i>) και καταφατικά (π.χ. <i>οι γυναίκες φροντίζουν καλύτερα, οι άνδρες είναι ισχυρότεροι</i>): τα στερεότυπα των ανδρών είναι συνήθως πιο θετικά από τα στερεότυπα των γυναικών, καθώς θεωρούνται οι άνδρες πιο ανεξάρτητοι και με μεγαλύτερη φυσική αντοχή. Τα αρνητικά στερεότυπα για τις	Προσαρμογή από Oxford Reference, 2022 & UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 5 & Encyclopedia.com, 2019.

	γυναίκες έχουν συνήθως τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες σε μια κοινωνία λόγω της έλλειψης αυτοσεβασμού και αυτοπεποίθησης που μεταδίδεται στις γυναίκες από τις κοινωνικές προκαταλήψεις. Τα στερεότυπα για το φύλο καθίστανται επιβλαβή όταν περιορίζει την ικανότητα του ατόμου να κάνει τις επιλογές της ζωής του, όπως εκπαίδευση, επαγγελματική πορεία ή προσωπικές ικανότητες (βλ. επίσης, π.χ. <i>εργαζόμενοι και οι υπάλληλοι αρχειοθέτησης πρέπει να είναι γυναίκες</i>).	
Προκατάληψη	Η κατοχή προκατασκευασμένων ιδεών για ένα άτομο ή ομάδα, ιδέες που είναι ανθεκτικές στην αλλαγή ακόμη και ενόψει νέων πληροφοριών. Η προκατάληψη μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική. Τις περισσότερες φορές, μια προκατάληψη αποτελείται από δυσμενείς ή μεροληπτικές συμπεριφορές έναντι ατόμων διαφορετικών κατηγοριών: φυλετικές, σεξουαλικές και άλλα είδη προκατάληψης μπορεί να υπάρχουν σε επίπεδο προσωπικών σχέσεων και ατομικής συμπεριφοράς, καθώς και να θεσμοθετηθεί ως νομική ή διοικητική πολιτική.	Giddens, 2009, <i>Sociology</i>, p. 1128. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 22.
Προκατάληψη με βάση το φύλο	(syn. προκατάληψη του φύλου, μεροληψία λόγω φύλου) Οι διαφορές ρόλων των φύλων αντικατοπτρίζουν προκαταλήψεις ή μεροληψίες, δηλαδή μια αρνητική στάση απέναντι στους άλλους που βασίζεται σε κοινωνικά στερεότυπα για τις γυναίκες και τους άνδρες και σε μια προκατάληψη για τα άτομα εκείνα που δεν έχουν προηγούμενη γνώση ή εμπειρία. Η προκατάληψη του φύλου, δηλαδή η άδικη διαφορά στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι γυναίκες και οι άνδρες (μεροληπτική συμπεριφορά λόγω φύλου), έχει ως αποτέλεσμα να ευνοείται εύκολα το ένα φύλο έναντι του άλλου, συνήθως άνδρες και αγόρια έναντι των γυναικών και των κοριτσιών.	Προσαρμογή από Encyclopedia.com, 2019. Προσαρμογή από CambridgeΛεξικό, 2022 UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 3.

Εκμετάλλευση με βάση το φύλο	Εκμετάλλευση. Μια κοινωνική ή θεσμική σχέση στην οποία η μια ομάδα ωφελείται σε βάρος της άλλης μέσω μιας ανισορροπίας στην εξουσία. Η πράξη εκμετάλλευσης κάτι ή κάποιου, ειδικότερα η πράξη εκμετάλλευσης άδικου πλεονεκτήματος άλλου προς όφελός του (π.χ. σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, επαιτεία, δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων, η αφαίρεση οργάνων κ.λπ.) (πηγή: Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, 2. Aufl., 2011).	Giddens, 2009, <i>Sociology</i>, p. 1118. Προσαρμογή από EMN Γλωσσάρι, 2018, σελ. 151. Η σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση είναι μια μορφή βίας με βάση το φύλο [PSEA].
Έμφυλη βία	ΕΒ(συν. έμφυλη βία, βλάβη με βάση το φύλο). Ένας γενικός όρος για κάθε επιβλαβή πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός ατόμου και βασίζεται σε κοινωνικά αποδιδόμενες διαφορές φύλου. Η φύση και η έκταση συγκεκριμένων τύπων έμφυλης βίας ποικίλλει ανάλογα με τους πολιτισμούς, τις χώρες και τις περιοχές. αυτές οι πράξεις μπορούν να συμβούν δημόσια ή ιδιωτικά. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν πράξεις που προκαλούν σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη ή ταλαιπωρία. απειλές τέτοιων πράξεων, εξαναγκασμός και άρνηση πόρων, ευκαιριών ή υπηρεσιών· αναγκαστικός/πρόωρος γάμος και άλλες στερήσεις της ελευθερίας· σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/κακομεταχείρισης, της εμπορίας ανθρώπων και της καταναγκαστικής πορνείας· ενδοοικογενειακή βία; επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές όπως ο ακρωτηριασμός των γυναικών· γεννητικών οργάνων, οι δολοφονίες τιμής και η κληρονομιά χηρών. Η βία με βάση το φύλο χρησιμοποιείται συχνά στο ίδιο πλαίσιο με τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών (<i>Βία κατά των Γυναικών, ΒκΓ</i>), ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η	Προσαρμογή από Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, σελ. 81&UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 2.

	βία με βάση το φύλο μπορεί να επηρεάσει οποιονδήποτε.	
Προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου	Ευαίσθητη ως προς στο φύλο. Αντιμετωπίζοντας και λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου. Ευαισθησία ως προς το φύλο: η ικανότητα αναγνώρισης, ανάδειξης και αποκατάστασης υφιστάμενων διαφορών, ζητημάτων και ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και η ενσωμάτωσή τους σε στρατηγικές και δράσεις· βαθμός ενσωμάτωσης της προοπτικής του φύλου σε δράσεις και πολιτικές, δηλαδή αντιμετώπιση των κανόνων φύλου, των ρόλων και της πρόσβασης σε πόρους στο βαθμό που απαιτείται για την επίτευξη καθορισμένων αναπτυξιακών στόχων.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 4. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 13-14, 17.
Εκπαίδευση που λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου	Ισοτιμία στην εκπαίδευση. Αναφέρεται σε ισοδύναμα ποσοστά ανδρών και γυναικών σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα (σε σχέση με τον πληθυσμό ανά ηλικιακή ομάδα). Η ισοτιμία είναι απαραίτητη αλλά όχι επαρκής για την επίτευξη της ισότητας των φύλων. Στόχος 4: Ποιοτική Εκπαίδευση: καθολική πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, από την προσχολική έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, με ειδική εντολή για την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων που υπονομεύουν την πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Εξαλείψτε τις ανισότητες μεταξύ των φύλων σε όλα τα επίπεδα και βεβαιωθείτε ότι οι εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις είναι ευαίσθητες ως προς το φύλο για τη δημιουργία αποτελεσματικών περιβαλλόντων μάθησης. Το ψήφισμα 70/138 της Γενικής Συνέλευσης σημείωσε ότι το ίσο δικαίωμα των κοριτσιών σε ποιοτική εκπαίδευση είναι κεντρικό στοιχείο της ατζέντας για την αειφόρο ανάπτυξη.	UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 6. UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 10.
Πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου	(συν. πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη το φύλο, πολιτικές για το φύλο). Πολιτικές που γνωρίζουν και	Προσαρμογή από UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 5. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009,

	αντιμετωπίζουν τις διαφορές των φύλων. Πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη το φύλο: οι πολιτικές που αναγνωρίζουν ότι οι γυναίκες (όπως και οι άνδρες) είναι φορείς ανάπτυξης και ότι συχνά περιορίζονται με διαφορετικό τρόπο από τους άνδρες, πράγμα που σημαίνει ότι οι ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και οι προτεραιότητές τους μπορεί να διαφέρουν και μερικές φορές να συγκρούονται. Σχεδιασμός φύλου: μια προσέγγιση σχεδιασμού που αναφέρεται στη διαδικασία σχεδιασμού αναπτυξιακών προγραμμάτων και πολιτικών που είναι ευαίσθητα ως προς το φύλο, που σημαίνει αναγνώριση και συνεκτίμηση του αντίκτυπου των διαφορετικών ρόλων που διαδραματίζουν οι γυναίκες και οι άνδρες στην κοινωνία και το γεγονός ότι συχνά έχουν διαφορετικούς ανάγκες στην κοινότητα ή τον τομέα-στόχο.	Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο, σελ. 14-15. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 14 & UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 5.
Μετανάστρια ως παθητικό θύμα	Ο ρόλος της υπηρεσίας είναι ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας για μια έμφυλη περιγραφή της μετανάστευσης, καθώς συχνά υποτίθεται ότι οι γυναίκες «ακολουθούν» τους άνδρες και ο ρόλος τους στη μετανάστευση είναι αντιδραστικός και όχι προληπτικός, καθώς η μετανάστευση αντιμετωπίζεται ως φαινόμενο που περιλαμβάνει τους άνδρες μόνο ως ενεργούς φορείς. Κοιτάζοντας πίσω, ορισμένες έρευνες φαίνεται να έχουν εμμονή με την οικονομία και την τάξη αποκλείοντας άλλους παράγοντες, ενώ κάποιες άλλες έδωσαν προσοχή στα θέματα φύλου [προσαρμογή από Kofman, Phizacklea, Raghuram, Sales, 2001, σελ. 23]. Μια τέτοια στερεότυπη άποψη ενισχύει την έννοια των μεταναστριών ως παθητικών πρακτόρων, δηλαδή «οπαδών» και «εξαρτώμενων», των οποίων η απασχόληση (όπου εμφανίζεται) γίνεται επίσης δευτερεύουσας σημασίας.	Προσαρμογή από Morokvasic, 1984, σελ. 897 & Kofman, 1999, σελ. 273.
Η μετανάστρια ως ενεργό υποκείμενο	(παράγοντας της μεταναστευτικής της εμπειρίας) Η πράξη της θεώρησης της κατάστασης των μεταναστριών ως ενεργών	Προσαρμογή από Morokvasic, 1984, σελ. 895, 899 & Kofman, 1999, σελ. 270, 273-274, 286.

	συμμετεχόντων στις μεταναστεύσεις. Αυτή η αλλαγή στην αντίληψη και την αναγνώριση των ρόλων οφείλεται στην διέγερση του ενδιαφέροντος για τις μετανάστριες από την έρευνα και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και στην αυξανόμενη συνειδητοποίηση της προκατάληψης των ανδρών στην έρευνα για τη μετανάστευση: οι προκύπτουσες αναφορές συμβάλλουν στην αποκατάσταση της ανισορροπίας και στην απεικόνιση ενεργών μεταναστριών που αναπτύσσουν μεμονωμένες στρατηγικές και συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων του νοικοκυριού. Μια τέτοια προσέγγιση υποστηρίχθηκε περαιτέρω με την παρατήρηση μεμονωμένων γυναικών που διαχειρίζονται το δικό τους πρόγραμμα μετανάστευσης ως ενεργά άτομα.	
Διπλή (ή Τριπλή) απομόνωση & περιθωριοποίηση και καταπίεση	(των γυναικών μεταναστριών) Το φύλο και η εθνικότητα, καθώς και η ενασχόληση με την οικιακή εργασία, που στερούνται κοινωνικής αναγνώρισης, καθιστούν τις μετανάστριες υποταγμένες σε μια τριπλή περιθωριοποίηση: κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική. Σε αυτόν τον τομέα, ο επαγγελματικός διαχωρισμός καταλαμβάνει μια ιδιαίτερη θέση, που σημαίνει: τη συγκέντρωση γυναικών και ανδρών σε διαφορετικούς τύπους και επίπεδα δραστηριότητας και απασχόλησης, με τις γυναίκες να περιορίζονται σε ένα στενότερο φάσμα επαγγελμάτων (οριζόντιος διαχωρισμός) από τους άνδρες και στο χαμηλότερο βαθμό εργασίας (κάθετος διαχωρισμός)	Campani, 2007, σελ. 5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 4.
Οι διαφορές των μεταναστριών	(η συνθήκη του να είναι κανείς μετανάστης και γυναίκα) Μια προσέγγιση εξέτασης της ποικιλομορφίας των εμπειριών των μεταναστριών και των τρόπων με τους οποίους η τάξη, η φυλή/εθνικότητα, η εργασία και άλλες μεταβλητές διασταυρώνονται με το φύλο: αυτοί και άλλοι παράγοντες είναι όλοι σημαντικοί ενώ αντιμετωπίζονται οι μετανάστριες στη διπλή τους κατάσταση να είναι μετανάστριες και γυναίκα ως αφετηρία	Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 31-32.

	των διαφορετικότητων τους.	
Φυλή	Υπάρχει στις μέρες μας μια ευρεία επιστημονική συναίνεση για την ανυπαρξία φυλής με βιολογική έννοια. Ο όρος φυλή χρησιμοποιείται στην καθημερινή γλώσσα με μια ευρύτερη έννοια που αναφέρεται σε εθνότητες και κοινωνική ομάδα με κοινή καταγωγή. Η έννοια της εθνότητας έχει οριστεί ευρέως από την ανθρωπολογία, αναφερόμενη επίσης σε χαρακτηριστικά που αποδίδονται είτε από την εξω-ομάδα ή/και την ενδο-ομάδα, αλλά πάντα σχετίζονται με την πολιτιστική ιστορία και τις σχέσεις ετερότητας, περισσότερο με στατικές φυσικές διαφορές μεταξύ των ομάδων.	Αμερικανική Ένωση Φυσικών Ανθρωπολόγων (2019). «Δήλωση ΑΑΡΑ για τη φυλή και τον ρατσισμό». Αμερικανική Ένωση Φυσικών Ανθρωπολόγων. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Barth, F. (1970). <i>Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organisation of Culture Difference</i>. London: George Allen & Unwin. Comité para la Eliminación de la Discriminación Racial, Recomendación general relativa al artículo 1 de la Convención (1999), anexo 5 al informe del Comité para la Eliminación de la Discriminación Racial, documento A/54/18 de las Naciones Unidas, párr. 1; Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Refugiados (ACNUR), Manual y Directrices sobre Procedimientos y Criterios para Determinar la Condición de Refugiado (2011), documento HCR/1P/4/Spa/Rev.3 del ACNUR
Ρατσισμός	Οποιαδήποτε θεωρία, δόγμα, ιδεολογία ή ομάδα ιδεών που υποστηρίζει την ανωτερότητα μιας ομάδας ανθρώπων έναντι των άλλων, με βάση τα πολιτισμικά, εθνικά σωματικά χαρακτηριστικά τους.	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) (2019):

		Γλωσσάρι του IOM για τη Μετανάστευση. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Διαμερικανική Σύμβαση κατά του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων και των συναφών μορφών μισαλλοδοξίας (εγκρίθηκε στις 5 Ιουνίου 2013 και ισχύει από τις 11 Νοεμβρίου 2017), άρθ. 1, παράγρ. 4.
Διαχωρισμός	Η πράξη με την οποία ένα άτομο ή μια ομάδα διαχωρίζεται από άλλα με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνικότητα ή την εθνική καταγωγή.	Berry, J. W. (2007). Acculturation strategies and adaptation. In J. E. Lansford, K. Deater-Deckard, & M. H. Bornstein (Eds.), <i>Immigrant families in contemporary society</i> (pp. 69–82). Guilford Press. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας (ECRI): Σύσταση γενικής πολιτικής αριθ. 7: Εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων
Κοινωνική ταυτότητα μετανάστριας	(κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές και άλλες συνθήκες) Μπορούμε να κατανοήσουμε την κατασκευή κοινωνικής ταυτότητας ως μια δράση που στοχεύει στον ορισμό ή τον χαρακτηρισμό του εαυτού μας και συχνά σε σχέση με τα συναισθήματα του ανήκειν και της προσκόλλησης σε διαφορετικές ομάδες (οικογένεια, πολιτισμική ομάδα, φύλο, κ.λπ.). Η δράση της ταύτισης εκτελείται συχνά μέσω αφηγήσεων, οι οποίες προσφέρουν νόημα σε τροχιές ζωής που έχουν γνωρίσει σημεία καμπής, όπως η μετανάστευση. Η κοινωνική ταυτότητα ενός ατόμου δομείται επίσης σε διάλογο με κοινωνικές κατηγορίες. Υπό αυτή την έννοια, η κοινωνική ταυτότητα μιας μετανάστριας ενσωματώνει κοινωνικές κατηγορίες και σχήματα που	Abrams, D., & Hogg, M. A. (1990). An introduction to the social identity approach. <i>Social identity theory: Constructive and critical advances</i>, 1-9. Benwell, B. (2006). <i>Discourse and identity</i>. Edinburgh University Press. De Fina, A. (2003). Identity in narrative. A study of immigrant discourse, 251. Harré, Rom; Moghaddam, Fathali M. (2015). "Positioning Theory". <i>The International Encyclopedia of Language and Social Interaction</i>: 1–9. Macías-Gómez-Estern, B. & Vasquez, O. (2015): Identity construction in narratives of migration. In Hansen, Jensen &

	σχετίζονται με το φύλο, τη μετανάστευση και τις κοινωνικο-πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες, καθώς αναπαράγονται ή αντιστέκονται στη δική της πρακτορική προσωπική αφήγηση και την καθημερινή της τοποθέτηση.	Berliner (Eds.): <i>Conceptual and applied approaches to self in culture in mind</i>. Aalborg University Press. Aalborg.
Πολιτισμική ικανότητα	(στις σπουδές σχετικά με την μετανάστευση και στις κοινωνικές υπηρεσίες) Τα πρότυπα ορίζουν την πολιτιστική ικανότητα ως τη διαδικασία μέσω της οποίας άτομα και συστήματα σχετίζονται με σεβασμό και αποτελεσματικότητα με ανθρώπους όλων των πολιτισμών, γλωσσών, τάξεων, εθνοτικών καταβολών, θρησκειών και άλλων παραγόντων διαφορετικότητας με τρόπο που αναγνωρίζει, επιβεβαιώνει και εκτιμά την αξία των ατόμων, οικογενειών και κοινοτήτων, προστατεύοντας και διαφυλάσσοντας την αξιοπρέπεια του καθενός. Η πολιτιστική ικανότητα μπορεί να αναπτυχθεί μέσω της διαπολιτισμικής εμπειρίας και σχετίζεται με την «αποφυσικοποίηση» και τη συνείδηση των δικών τους πολιτισμικών αξιών και πρακτικών.	Ann Marie Garran & Lisa Werkmeister Rozas (2013) Cultural Competence Revisited, <i>Journal of Ethnic and Cultural Diversity in Social Work</i>, 22:2, 97-111, DOI: 10.1080/15313204.2013.78533 Laluzza J.L. & Macías-Gómez-Estern, B. (2020): Border crossing. A service-learning approach based on transformative learning and cultural-historical Psychology (Cruzando la frontera. Una aproximación al aprendizajeserviciodesde el aprendizajetransformativo y la psicología histórico-cultural), <i>Culture and Education</i>, 32(3), 556-582 https://doi.org/10.1080/11356405.2020.1792755. Macías-Gómez-Estern, B. (2021). Critical Psychology for Community Emancipation: Insights from Socio-educative Praxis in Hybrid Settings. In <i>New Waves in Social Psychology</i> (pp. 25-54). Palgrave Macmillan, Cham.
Κοινωνικές ευκαιρίες	Γενικά χρησιμοποιείται για να αναφέρεται στην ιδέα ότι οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές αναπτυξιακές αντικειμενικές δυνατότητες με βάση το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται και συμμετέχουν. Έχει να κάνει με τη διαφορετική πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, κοινωνική πρόοδο, οικονομική υποστήριξη, κοινωνικό κεφάλαιο, αναψυχή κ.λπ. Οι κοινωνικές ευκαιρίες μπορεί να είναι δύσκολο να μετρηθούν καθώς σχετίζονται με υποκειμενικά καθορισμένες επιθυμίες και ανάγκες.	Elster, J. (2019). <i>Tuercas y tornillos Una introducción a los conceptos básicos de las ciencias sociales</i>. Santa Fe, Asociación Civil Mirame Bien, 2019.
Κοινωνική ισότητα	Η κοινωνική ισότητα έχει χρησιμοποιηθεί με διαφορετικές έννοιες ανάλογα με τον	Ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Κοινωνικής Ισότητας της

	τομέα στον οποίο εφαρμόζεται αυτός ο όρος (υγεία, εκπαίδευση, νομικά, οικονομικά, ψυχολογία κ.λπ.). Σχετίζεται με τη δίκαιη και ισότιμη πρόσβαση σε όλους τους πόρους και τη διανομή των μέσων. Αυτό περιλαμβάνει την εξέταση διαφορετικών κατηγοριών πόρων, που σχετίζονται όχι μόνο με τα χρηματοοικονομικά αγαθά, αλλά και με το κοινωνικό κεφάλαιο, το κοινωνικό κλίμα, τη συμμετοχή, τα δίκτυα βοήθειας, τους συναισθηματικούς δεσμούς, τις σχέσεις και την κοινότητα και την προσωπική ευημερία.	Μελβούρνης https://socialequity.unimelb.edu.au/stories/what-is-social-equity . Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022.
Μετανάστευση	Στο παγκόσμιο πλαίσιο, η πράξη της άφιξης σε μια περιοχή και της παραμονής για μια περίοδο αρκετά μεγάλη ώστε να την κάνει την κύρια κατοικία της. Στο πλαίσιο της ΕΕ, η ενέργεια με την οποία ένα άτομο εγκαθιστά τη συνήθη διαμονή του στην επικράτεια κράτους μέλους της ΕΕ για περίοδο που είναι ή αναμένεται να είναι τουλάχιστον 12 μήνες, αφού προηγουμένως διέμενε συνήθως σε άλλο μέλος της ΕΕ κράτος ή τρίτη χώρα.	Castles, S. (1998). <i>The age of migration: International population movements in the modern world</i> . Macmillan International Higher Education. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) (2019): Γλωσσάρι του IOM για τη Μετανάστευση. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022.
Κοινωνική ένταξη	Ορισμός στο πλαίσιο της ΕΕ, πλαίσιο για την ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής, καθώς και για τον συντονισμό πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, σε θέματα που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.	Αναπτύχθηκε από το EMN από τον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Κοινωνικός αποκλεισμός	Στο πλαίσιο της ΕΕ, μια κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο εμποδίζεται (ή αποκλείεται) να συνεισφέρει και να επωφεληθεί από την οικονομική, κοινοτική και κοινωνική πρόοδο.	Αναπτύχθηκε από το EMN από τον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης Ευρωπαϊκό Δίκτυο

		Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. https://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/sf_social_inclusion_en.pdf
--	--	---

